Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

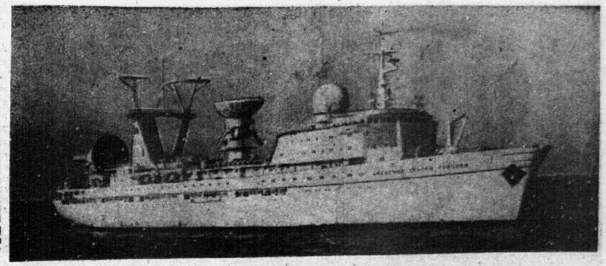
СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(С В Е Т)
Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

14 ЯНВАРЬ ЕРА 1971 ШУ.
№ 6 (4452).
Мах 2 кеп.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

НИКОЛАЕВ. КПСС XXIV-ча съезда сийна Даьхенна совгlата «Академик Сергей Королев» яха ший тайпара lилма-тоххама кема деннад николаевски кемаш дераша. Ше цхьаь некагlа лелача хана Латтан искусственни спутникаштеи космически аппараташтеи шийгара управлени юлургйолаш да керда советски кема.

Дунен экспедиционни флоте эггара доккхагlа дола lилман кема да «Академик Сергей Королев» яхар. Ший хьалхара рейе ергья цо ер шу дlадолалуча юххье.

К. Дудченко сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС XXIV съезда накъадолхаш

ХЬОНА, ДАЬХЕ!

ЯХЬЕ ЯЬННАЧА КОЛЛЕКТИВАША ТlАЙИЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОД

КПСС XXIV съезда дика кийчо яь накъабахара сийна 1971 шера хьалхарча квартала укх тайпара декхараш тlаэц предприяте коллективо.

Хьалхарча квартала план кхоачаш а еш планал совгlа 150 эзар сома продукцена реализаци е. Керттерча фондаех пайда эцилга тоадареи производства эффективность лакхъяреи чотах 21 эзар сом планал совгlа пайда бе. Съезд хьеллале Госплана заказах планал совгlа 30 издели арахеца, шера планагlа 30 процент дукхагlа хоатташ дола товар арахецалга lалашде.

Белгалъяьча хэнал хьалха давлени 700 атмосфер йола 3 фонтанни аппаратура опытни комплект кийчъе.

1971 шера план кхоачаш а еш планал совгlа 350 эзар сома продукцена реализаци е. Шера планал совгlа 50 эзар сом пайдаl бе, балха овсарле лакхъяра шера задани 0,2 процент тlехкхоачашъелга lалашде. Технически прогресса темпаш сихъе, арахецача продукце дикал кхы а лакхагlа хилийта.

Материалаш, доагор, электроэнерги дlаяхийтара прогрессивни нормаш производствана юкъеяхьара чотах 1971 шера 560 тонн металл, 1770 тонн условни доагор, 1095 киловатт-сахьат электроэнерги, 2930 гигокалори йlовхала энерги кхое.

Производстве 500 рационализаторски предложени юкъеяхьарах 165 эзар сом экономически эффект хилийта. Къахьегамхой производственни, жилищни, культурно - бытовий хьашташ дикагlа кхоачашдара кхаь цехашка бытови помещенешта реконструкци е, производственни эстетически хьалаш тоадара, балха овсарле лакхъяра лостам бола НОТ-а 4 план вlаштlехь а яьккха вахаре чакхъяккха, хьалдаь а даьккха 100 квартира чуйола цlа эксплуатаце дlадала. Подшефни йолча Старо-Юртовски совхоза балхашта механизашь еча дикагlа технически новкъостал лоаттаде, цара эша кхыдола новкъостал де.

ГРОЗНЕНСКИ ХИМКОМБИНАТ

КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъаяхараи ийслагlча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяраи социалистически яхье баьннача комбината химинаша укх тайпара социалистически декхараш тlайицад: КПСС XXIV-гlа съезд хьеллача 30 марта укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъеи шера задани 27 декабре кхоачашъеи.

Цхьоалагlча квартала планал совгlа арахеца лерхl 300 тонн фенол, 1800 тонн ацетон, 400 тонн спирт, 200 тонн полиэтилен, хlаьта 12 бетта планал совгlа 1200 тонн фенол, 700 тонн ацетон, 700 тонн спирт, эзар тонн полиэтилен. Дукхагlа продукци арахецара чотах, къахьегам lилман ларда вlаштlехьбаккхарах, дlахо а щекински метод производствана юкъеяхьарах къахьегама овсарле планагlа лаьрхlачул цхьа процент лакхъергья.

Дlахо а производства резерваех пайда эцилга тоадарах, организационно - технически мероприятеш, рационализаторски предложенеш, щекински метод производствана юкъекхахьарах укх шера хьалхарча квартале 250 эзар сом пайда бергба пачхаьалкхена, хlаьта шера бе лерхlа пайда 950 эзар сом да.

Экономе режим чlоагlъяра чотах планагlа лаьрхlачул совгlа кходергда: хьалхарча квартале 250 тонн бензол, 1250 тонн газови бедал, 15 эзар сома маьха энергоресурсаш, хlаьта шера кходергда эзар тонн бензол, 5 эзар тонн газови бедал, 60 эзар сома маьха энергоресурсаш.

КПСС XXIV-гlа съезд хьеллача денга кхачалехьа чанхйоахийла эггара лоархlамегlа йола организационно - технически мероприятеш. Цу даькъе микропримисех фенол цlендара йола установка кара а ерзаяь болх бе йолайолийтийла, изопропилбензола окисления яра йола цхьаькха агрегат вlашагlйоллийла, пиролиза газех оза францеш хьакъестаеча систем ана еш йола реконструкци чанхйоаккхийла.

1971 шера дукха lилма-тоххама балхаш дергда, дукха мероприятеш чанхйоахаргья продукце ди нал лакхъяра, йовш йола бедал, реагенташ кlезигъяра, арахеца полиэтилен дукхагlа хилийтара, производственно - технически курсашка деша а дешийташ производственни болхлой квалификаци лакхъергья.

Производства культура кхы а лакхъяра чанхйоахаргья цхьайола мероприятеш, тоадергда болхлой къахьегама хьалаш, нхерамзлен техника гlулакх, кlезигагlа хулийтаргья хицои феце дlаухаш йола наха зене йола газаш.

Наха чубаха цlеноши берий учрежденеши хьалъяра хьахийцача капитальни вложенеех бизза пайда а эцаш хьалдаь а даьккха эксплуатаце дlалургда 68 квартира хула цlа, белгалъяьха мероприятеш чакх а йоахаш шефски новкъостал дергда Грозненски № 15 йолча шурий совхоза.

Дlахо а резерваех пайда эцилга тоадара, производства эффективность лакхъяра, хlара цехера, участкера, бригадера экономе режим чlоагlъяра къахьегамхой поарцагlбахара дола массово - политически балхаш дукхагlа дергда.

Грозненски химически комбината центральни тоххама лабораторе коллективо чlоагlа лоархlаши сийдеши я инженер-химик Сухарева Маргарита Степановна. Химически продукцена цо ю анализаш массаза а дика хул. Ший бехкагlа цкъа хьовзам хилийтабац цо балха тlа. Ший новкъосташа санна, кердача къахьегама совгlаташца накъаяха лерхl цо КПСС XXIV-ча съезда.

СУРТА ТlА: анализаш еш я инженер - химик М. Сухарева.

С. Хугаева сурт.

НАЬСАРЕН «ЭЛЕКТРОИНСТРУМЕНТ» ЗАВОД

Завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша гlулакхерча наха, КПСС XXIV-ча съезда кердача къахьегама толамашца накъбаха безам болаш, доккхагlа дола социалистически декхараш тlайицад.

Ханал хьалха, 29 марта, 1971 шера I квартале продукцена реализаци яра пачхаьалкхен план кхоачашъе а планал совгlа 30 эзар сома маьха товарни продукци цу даькъе электроинструмента 1000 единица хьае а.

Боахама расчети экономе режими чlоагlъяра чотах хlара производственни участке 1971 шера I квартале планал совгlа 10 эзар сома пайда бе.

Электроинструменти кхыйола продукции хьаяра технологи дlахо эргаьккха тоаяра, оборудованена бизза мухь тlабиллара, балха ханах пайда дикагlа эцара, гlонна йолча производстве къахьега болхлой кlезигбара тlаерзаьча мероприятей комплекс чакхъяккха а цун ларда тlа 1971 шера I квартале къахьегама овсарле 1970 шера I квартале хинначул 10 процент лакхъелга вlаштlехьдаккха а.

Бедала, материалий, йоагача хlаман, электроэнерге хьурмат дареи кхом бареи чотах а хlаьта иштта машиний конструкцеш тоаереи технически прогресс эргаьккха тоаереи чотах а 1971 шера I квартале кходе: lаьржа металлаш — 1 тонн, сийрда бесаш дола металлаш — 0,5 тонн, электроэнерги — 20 эзар киловатт-сахьат, йlовхала энерги — 1000 гигокалорий.

Болхлой, инженерий, техникий творчески хьинар ма могга лакхдара ларда тlа 20 эзар сома экономически эффект йола иттанел кlезигагlа йоацаш рационализаторски предложенеши шера 6 эзар сома экономически эффект йола НОТ-а 3 плани 1971 шера I квартале производствана юкъеяхьа.

Юрта боахама производство сихагlа дегlакхувлара 1971 шера 1 квартала юртбоахамо денна-дерriга заказаш ханал хьалха январе — феврале кхоачашде, оахош шефство лелаеча «Экажевский» совхоза КПСС ЦК июльски (1970 шу) Пленума решенеш кхоачашъяра гlулакха дизза новкъостал де.

1971 шера продукцена реализаци яра пачхаьалкхен план ханал хьалха, 28 декабре, кхоачашъе а планал совгlа 60 эзар сома маьха товарни продукце, цу даькъе электроинструмента 1500 единица хьае а.

Хlара производственни участке боахама расчети экономе режими чlоагlъяра чотах 1971 шера планал совгlа 20 эзар сома пайда бе.

Отчет луча 1970 шерарчул 78 процент е 1400 эзар сома маьха культурно - бытовойи боахамеи гlулакхашта лаьрхlа товараш дукхагlа арахеца, уж деррига а 3080 эзар сомага дlа а кхоачадеш.

Электроинструменти кхыйола продукции хьаяра технологи дlахо эргаьккха тоаяра, оборудованена мухь дукхагlа тlабиллара, балха ханах пайда дикагlа эцара, гlонна йолча производстве къахьега болхлой кlезигбара тlаерзаьча мероприятей комплекс чакхъяккха а цун ларда тlа 1971 шера къахьегама овсарле 1970 шера хинначул 11,1 процент лакхъелга вlаштlехьдаккха а. Бедал, материалаш, йоаго хlама, электроэнерги, хьурмат дешн кхом беши даахийтара чотах а хlаьта иштта машиний конструкцеш тоаереи технически прогресс эргайоахаш тоаереи чотах а 1971 шера кходе: lаьржа металлаш — 2 тонн, сийрда бесаш дола металлаш — 1 тонн, электроэнерги — 70 эзар киловатт - сахьат, йlовхала энерги — 2500 гигокалорий.

Болхлой, инженерий, техникий творчески хьинар ма могга айдара ларда тlа 1971 шера 80 эзар сом экономически эффект йола 20-нел кlезигагlа йоацаш рационализаторски предложенеши шера экономически эффект 20 эзар сом хургдола НОТ 6 плани производствана юкъеяхьа.

ВПКТИ а стройдормаша а проектагlа 1971 шера шоллагlча квартале кийчача оатхалий механизированни склад хьаелла.

ВПКТИ а стройдормаша а проектагlа 1971 шера электроинструмент чуехка пенополистироловни тара хьаю участок йилла.

Юрта боахама новкъостал дара 1971 шера юрта боахамо даь дерriга заказаш ханал хьалха, 1 ноябрь хьатlакхачалехьа кхоачашде, оахош шефство лелаеча «Экажевский» совхоза КПСС ЦК июльски (1970 шу) Пленума решенеш кхоачашъяра гlулакха дизза новкъостал де.

Технически дешар хьехача заводской системе кердача болхлоех 250 саг кийчве, 180 сага квалификаци лакхъе.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БУ:

Диазлагlа хержача Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета ийслагlа сесси 1971 шера 5 феврале городе Грозне гулъе.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1971 шера 12 январь.

ГРОЗНЕНСКИ УЗЛОВОЙ ТРАНСПОРТНО-ЭКСПЕДИЦИОННИ ПРЕДПРИЯТИ

Ийслагlча пятилетка хьалхара шу дlадоладеннача хана Грозненски узловой транспортно - экспедиционни предприяте коллективо КПСС XXIV-ча съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, укх тайпара социалистически декхараш тlайицад: КПСС XXIV съезда сийна 29-ча марта 1971 шера хьалхарча квартала план кхоачашъе, мухь дlа-юха бахьара 1971 шера план — 28-ча декабре. Автомобилаш лелаяра коэффициент 0,82-нел лохагlа хулийтаргъяц, хlаьта мухь тlаботтара коэффициент 0,8-нел лохагlа хулийтаргъяц. 60 процент массадола тайпарча мухьашта переработка ергъя. Кийчбеча мухьага дlабода мах планагlа лаьрхlачул совгlа 0,5 процент лохбергба. Планагlа лаьрхlачул совгlа пачхаьалкхенна 2 эзар сом пайда бергба. Предприяте бехкагlа хулийтаргдац мухь дlа-юха бахьара график телхаеш дола гlулакх. Болхлой квалификаци лакхъеш шера шозза курсаш чакхйоахийтаргья. 1971 шера 29 мартага кхачалехьа хьалъяь йоаккхаргья Алхан-Кала юртара диспетчерски тlахьожама пункт. Хlара диспетчерски пунктера производства культура лакхъяра тlагlертта къовсам лоаттабергба.

Уж декхараш толамца кхоачашдара Грозненски узлови транспортно - экспедиционни предприяте коллективо лаьрхlад дlахо а социалистически яхьа формаши методаши эргаяха, коммунистически къахьегама сийлеи цlи яккхара тlагlертта къовсам лоаттабе, Главметавтотранса предприятешца шерагlа яхь йоаржае, цахаддаш мухь дlа-юха бахьара эффективность лакхъе, мухь дlа-юха бахьара ха лоацъе. Цу даькъе социалистически яхье тlахьех Махачкалински УТЭП-а коллектив.

ГРОЗНЕНСКИ ШВЕЙНО-ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНИ

Предприяте коллективо КПСС XXIV съезда сийленца кийчо яь накъабахара укх шера хьалхарча квартала тlайийцача социалистически декхараш тlа белгалдаьд:

1971 шера хьалхарча квартала план ханал ши ди хьалха — 29 марта кхоачашъе. Съезд хьеллача дийнахь кхоьча бедалах продукци арахецилга lалашде — 80 эзар сома маьха 15 эзар единица издели тега, Ведана 135 саг болх беш хургвола керда цех эксплуатаце дlаяла.

1971 шера план ханал ши ди хьалха, 29 декабре кхоачаш а еш планал совгlа 250 эзар сома продукцена реализаци е. 1 соман товарни продукцега дlададар 0,3 кепига лохде, цун чотах планал совгlа 70 эзар сом пайда бе. № 1 йолча пошивочни цехе берий зипа кочамаш тегара балха овсарле лакха йола поток производствана юкъеяхьа, из поток балха юкъеяхьара чотах 25 эзар сомал кlезигагlа йоацаш экономически эффект хилийта, 30 процент балха овсарле лакхъе, балха овсарле лакхъяра чотах шера 5 эзар единица издели арахеца.

Оргтехмероприятеш чакхъяхара, производстве керда техникеи хьалха латта технологии юкъеяхьара, къахьегам дикагlа вlаштlехьбаккхара, НОТа планаш юкъеяхьара чотах 1970 шерарчул 1971 шера 1,5 процент балха овсарле лакхъе.

Предприяте балха экономически эффект лакх а еш производства резерваш гучаяхара мероприятеш чакхъяха, цу гlулакха беррига болхлоех 3 процент рационализаторски балха юкъеоза, 1970 шерарчул дукхагlа 70 эзар сом экономически эффект хургйола 30 рацпредложени кийчъе. 1 сорта продукци арахецилга 3 процент алсамдаккха, кийч а яь 1971 шера балха юкъеяхьа 120 единица баркъан керда моделаш.

Рационально ло баккхара, шоралга хьежжа кlадаш хержаш из кlезигагlа доадара чотах шера тайп-тайпарча кlадай 40 эзар квадратни метр кхое.

Кадрай квалификаци лакхъяра 800 саг технически дешара юкъеоза.

Коммунистически къахьегами производства культура лакхъяреи бахьан хоаттабу къовсам кхы а чlоагlбе. Берий пионерлагерь хьалъяра проектно - сметни документаци кийчъе.

ГРОЗНЕНСКИ РЕМОНТНО-МЕХАНИЧЕСКИ ЗАВОД

Завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша гlулакхерча наха декхар тlайийцад КПСС XXIV съезда дика кийчо яь накъабахара 1971 шера хьалхарча квартала план 28 марта кхоачаш а еш планал совгlа Даьхенна 15 эзар сома продукци яла.

1971 шера план ханал хьалха, 25 декабре кхоачашъе, планал совгlа вай мехка мехкдаьттахошта 50 эзар сома продукци арахеца.

1971 шера производстве организационно - технически мероприятеш юкъеяхьара чотах 1 процент балха овсарле лакхъе, планал совгlа 50 эзар сома продукцена реализаци е, шера планал совгlа 30 эзар сом пайда бе.

Вай мехка мехкдаьттахошта лаьрхlа кийчъе, кердача техника диъ тайпа серийни производства караерзае, цунца цхьана: вертлюга грязеви трубка каст - каста хувцаш йола уплотнене узели двухструнни манифольда устройства запорни блоки. Производствана механизации автоматизации яра ларда тlа вlаштlехь а яьккха производствана ялх керда технологически процесс юкъеяхьа. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп а луш lаьржа металл — 50 тонн, электроэнерги — 60 эзар квт. сахьат, технически хий — 10 эзар кубометр, йlовхала энерги — 10 эзар калори, газ — 10 эзар кубометр кхое. Шера 55 эзар сом эффект йола 80 рацпредложени производствана юкъеяхьа, № 32 йолча школацеи, республика юрта боахамцеи, тlема гарнизонацеи бола шефски бувзам дlахо а дегlакхувла.

1971 шера завода болхлошта лаьрхlа 56 квартира йола нах чубаха цlенош хьалде доладе. 100 моттиг хургйолча берий беша проект оттае. «Нефтемашремонт» яхача Краснодарски завода коллектив социалистически яхье тlаеха.

«ИНГУШСКИЙ» СОВХОЗ

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш вахаре яхьара шерра къовсам а боаржабаь, парте XXIV съезда къахьегама толамашца накъабахара 1971 шера лакха социалистически декхараш тlайийцад укх деношка шоай юкъарча собране Малгlабика района «Ингушский» совхоза къахьегамхоша.

Белгалбаьча боарамал 3110 тонн совгlа а долаш 17810 тонн ялат кхеде а 1890 тонн из заданел тlехь а доххаш, деррига дохкаш дола ялат 7290 тоннагеи баьцадараш 63,2 тоннагеи дlакхачийта лаьрхlад боахама кхаш леладераша.

Хlара гектара тlара чуэца ялата хьувкъам юкъера лаьрхlача 21,2 центнерга дlакхоачабергба, план 17,5 центнер йолча, хlаьта хьажкlаш хlара гектара тlара 29 центнер йоахаргья е планал 5 центнер совгlа, гидуаргаш 12 центнер, план 9 центнер йолча.

Уж декхараш кхоачашдара соахк гурахь денз тешшаме лард йоллаш хиннаб совхоза механизатораш. Гурахь дийна ялат деррига цхьоалагlча класса а кондиционни а фуца агротехнически дикатlйолча хана, аьттув хулийташ йола предшественникаш хиннача кхашка дlадийра.

Тlехьа макха боаккхаш йола культураш кхею деррига кхаш звеньяшта юкъе дlа-юха дийкъад. Цу гlулакхо кхаш лелалерий бехктокхам айбергба, цар балхацара материальни безам совбоаккхаргба.

1971 шера бокъонца севообороташ караерзаергья, хий дехка латташ 650 гектарага дlакхоачадергда, лакхлургья боахама хьайбай продуктивность а. 1971 шера хlара шоаш кхоабача lаттагара 1770 килограмм шура яккха а, хlаьта еррига йоаккхар планал 135 тонн тlех а хулийташ 2035 тоннага дlакхачийта а. Лаьрхlад пятилетка хьалхарча шера пачхаьалкхенга 650 тонн дулх дохкаргда, план 550 тонн йолча, шура 1675 тонн дlалургья, план 1550 тонн йолча. Хlара бlаь lатта тlехьа 951 lаса кхеде, хlара бlаь нана хьакханна тlехьара 16 хурск хьакъоастае; хlара бlаь жеца бlаь lаьхар кхебе. Хlара устагlапна тlера 4 килограммага дlакхоачаш тха даккха а 45 тонн из пачхаьалкхенга дохка а лаьрхlад.

Производства боарам лакх а беш латтан тlара йоаккхача продукцега дlададар 3 процентан хьайбай продукцега дlададар 2 процентан кlезигдергда.

Еррига отделенешка, бригадашка боахама чурча расчетах болх белга lалашдергда. Из гlулакх боахама рентабельность айяра ларда а хинна дlаоттаргда. Тоабергба экономически балха анализ еча бюрой болх, болх lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара белгалъяь мероприятеш кхоачашъергья.

Укх шера хьалдаь доаккхаргда къахьегамхошта лаьрхlа кхо цlа, берий беша лаьрхlа цхьа помещени. Чакхдаьха даргда кхаь юрта артезиански хий хилийтара дlадоладаь деш хинна балхаш, совхоза къахьегамхой цlеношка газ чуйилла долалургда.

Белгталара декхараш тlайийцад совхоза къахьегамхоша КПСС XXIV съезд хьеллача ден сийна а. Лаьрхlад:

Еррига юртбоахама техника, инвентарь 10 февраль тlакхоачаш бlаьстан балхаш дlадоладара кийча хилийта.

Бlаьсти ювча культурай фу 25 январь тlакхоачаш дlадувча боарамга а 1—2 классага а дlакхоачаде.

Бlарчача шера тракторни а автомобильни а паркаш эффективно пайда эцар духьа керда механизатораши шоферами lомабе, ахкач замалахь техникага шин сменагlа болх белга lалаш а деш.

Социалистически декхараш дийца а дийца, массава раьза а волаш, тlайийцад «Красный молот» завода, Грозненски химкомбината, Наьсарен «Электроинструмент» завода, Грозненски ремонтно-механически завода, Грозненски узловой транспортно - экспедиционни предприяте, «Ингушский» совхоза, Грозненски швейно-производственни объединене къахьегамхой собранешка.

ВЛАДИМИРСКИ ОБЛАСТЬ. Александровски радиозаводе дукха арахеца йолаяьй «Рекорд-330» яха керда телевизор. Цун экран зулув йистача 47 сантиметр я (хьалхатІа хиннача модела экран 35 сантиметр яр), цIенагIен дикагIен хьокх, Іаьржа-кІай гойташ шийтта канал да цо чулоаца низ 160 ватт ба.

«Рекорд-330» яхача телевизорах оаз дІаязъю магнитафон йолла а громкоговорителаш дІайоа а яь наушникашка гІолла ладувгІа а йиш я.

СУРТА ТІА: «Рекорд-330» яха телевизор вІашагІъехка конвейер. Хьалхашкахьа — дикагІйола регулировщица Валентина Иванова.

Н. АКИМОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ДІАДОЛАДЕННАД IX-ча ПЯТИЛЕТКА ХЬАЛХАРА ШУ

КПСС XXIVча съезда сийленца накъабахара шерра социалистически яхье баьннача Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша ерригa шоай торонаш оарцагІъяьхаяр юбилейни шереи пхе шереи план ханал хьалха кхоачашъяра.

ДІадахача шера декабрь бетта хиннача КПСС ЦК Пленума решенеша, бархІазлагІча хержача СССР Лакхехьарча Совета шоллагІча сессе материалаша дог гІоз а даьккха кхы а хьинар айденна къахьийгар съезда сийна тІаьйца социалистически декхараш кхоачашдара. Из бахьан долаш продукцена реализаци яра декабрь бетта план 104,2 процент кхоачашйир. Цхьайолча коллективаша, цу даькъе Грозненски консервни завода, Назрановски трикотажни фабрика, Ножай-Юртовски райпромкомбината, макаронни фабрика, кхыча предприятей коллективай вІаштІехьдаьлар 11 бетта тІадиса паччахьалкхен декхар тІера дІадаккха.

Декабрь бетта республика промышленносто даьха къахьегама толамаш дика хилар бахьан долаш тоаделар 1970 юбилейни шерара хьокхамаш. Продукцена реализаци яреи дукхагІйола керттера изделеш арахецареи план республика промышленносто ханал хьалха, 25 декабре, кхоачашйир. Халкъа боахама планал совгІа делар 273 эзар тонн мехкдаьтта, итташ миллионаш сомий маьха чакхдаьккхача мехкдаьттаи мехкдаьтта химеи продукташ, кхо миллион сома маьха швейни изделеш, 6 миллион совгІа банка консерваш, дукха планал совгІа продукци арахийцай машинашъераша, металлообработка коллективаша. 1969 шера реализаци яьчул 6,7 процент дукхагІа продукцена реализаци яьй, арахеца продукци 6,8 процент дукхагІа хиннай, хІаьта дегІаена продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах дегІаеннай. Шера план дикка тІехкхоачашъяьй Грозненски химически комбината, А. Шерипова цІерагІча Грозненски нефтемаслозавода, В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Ассински консервни завода, Гудермесски маьхк еча завода, МалгІабика горпищекомбината, кхыча предприятей коллективаша.

Йоккха къахьегама котало яьккхар юбилейни шера «Грознефть» объединене мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта даккхара шера план кхоачашъярал совгІа мехкдаьтта даха доладелча денз эгтара хьалха вай республике даьккхар 20 миллион тонн «Іаьржа дошув».

Цхьабакъда, юбилейни шерара къахьегама хьокхамаш, КПСС XXIV-ча съезда накъйбоагІача промышленноста къахьегамхоша даьха къахьегама толамаш кхы а дикагІа хила йиш яр нагахь санна ерригача промышленни предприятей коллективаша паччахьалкхен план кхоачашъяьяларе.

ДІадахача шера паччахьалкхен декхар тІадисар 16 предприятена, цар бехкагІа реализаци ца еш йисар 8 миллион гаргга сома маьха продукци. ЭгтарадукхагІа паччахьалкхен декхар тІадисачарех я укх тайпара предприятеш: Назрановски мельзавод (2452 эзар сом). Аргунски гІишлон материалийн гІишлон индустрен комбинат (1812 эзар сом), шекар доаккха завод (618 эзар сом), кога гІирс бу фабрика (573 эзар сом), самашкински консервни завод (512 эзар сом). Ермоловски леспромхоз (436 эзар сом), кхыераш.

Къахьегама овсарле лакхъяра шера план кхоачашъяьяц 27 предприяте коллективо, хІаьта 25 коллектива къахьегама овсарле лохагІа я 1969 шера хинначул.

Цхьайолча предприятей коллективаша, цу даькъе Малгобекски Гудермесски кирпишкаш еча заводий, Сунженски Ермоловски леспромхозий, «Металлист» завода, «Художник» яхача фабрика. Назрановски райпромкомбината коллективаш бІарччача шера тІехьаюсарех яр. Цхьабакъда, промстрой материалий управлене, хьун боахама управлене, республика моттигерча промышленноста Министерства шоай торонаш оарцагІа а яьха новкъостал данзар тІехьаюса предприятеш хьалха латтачарна юкъеяхийтара.

ХІанз чакхъяьннай 1971 шера январь бетта хьалхара декада. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабахара. ХІанз предприятешка, организацешка болхлой собранеш хул, царга ювц дІадахача шера даьхача къахьегама толамий итогаш, тІаьйду 1971 шера дола керда социалистически декхараш. Уж дешаш кастта дувцаргда отраслеви, городской, районни активашка. Къаьстта лоархІаме да тІаьйцача социалистически декхараш тІа производства экономически эффективность лакхъяра дешаш белгалдахар. Хаьдда йола мероприятеш белгалъяха еза предприятешка технически прогресс яра, мощностехи оборудованехи бизза пайда эцара, керда техникеи технологии производствана юкъеяхьара, къахьегам Ілман ларда тІа вІаштІехьбаккхара, зехьа балха ха ца йоаяйтара.

ТІайцача социалистически декхарашта юкъе лоархІаме моттиг дІалоацаш хила деза дІахо арахецача продукце дикал лакхъяра, цунга дІадолар лохдара, паччахьалкхена хулаш бола пайда лаккхбара санна дола дешаш.

Гул махиллара тІаьйцача социалистически декхараш тІа белгалъяха еза «Производства резерваех пайда эцара а тоадареи халкъа боахаме экономе режим чІоагІъяреи» хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тІа ювца проблемаш. ТІаьйца социалистически декхараш хила деза хьалдаи экономически ниісен.

ХІара предприяте тІаьйца ца Іеш, хІара участка, цеха, бригада коллективаша, къаьст-къаьстача болхлоша социалистически декхараш тІаэцар чІоагІа лоархІаме да.

Керда социалистически декхараш тІаэцар — из бе безача организагорски политически болх хача балха юхьиг мара яц. хІаьта хІара денна тІагІертта къовсам лоаттабе беза декхараш тІа белгалъяьха мероприятеш йизза кхоачашъяра. Социалистически декхараш мишта кхоачашду хьожаш хІара денна тІахьожам а лоаттабеш каст-каста общественни хьажараши массови рейдаши е еза, социалистически яхье баьннараша доаха къахьегама толамаш шерра дІадовзийта деза. Кердача шера хьалхарча дийнахье а денз паччахьалкхен плани тІаьйца социалистически декхараши дизза кхоачашдергдолча хьисапе вІаштІехьбаккха беза шийкъахьегам хІара коллектив.

Кердача шера тІехьаюса коллективаш хила йиш яц. КПСС XXIV-ча съезда кийчду дикагІдола къахьегама совгІат хургда укх шера цхьоалагІча квартала план ханал хьалха кхоачашъяр.

1970 ШЕРА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директор	Парторганизаце секретарь	Шера план кхоачашъяра процент
№ 2 йола гІишлон материалий комбинат	Ю. В. Грищенко	А. У. Махашев	98
Малгобекски кирпишкаш ю завод	З. З. Ибрагимов	З. К. Эржепова	86
Гудермесски кирпишкаш ю завод	Ш. Т. Юсупов	Н. А. Нечитайлов	90
Кога гІирс бу фабрика	В. К. Полянский	Т. И. Тернов	89
Шекар доаккха завод	Н. Г. Горяинов	Д. Е. Рыбинцева	91
Самашкински консервни завод	А. Б. Бакриев	Н. А. Астретдинова	82
Сунженски консервни завод	О. Р. Исламов	С. Ф. Олейник	99,8
Гормолкомбинат	Ю. А. Ахвердян	Н. С. Петренин	93
ГІишлон материалийн гІишлон индустрен Аргунски комбинат	А. Н. Степанов	Л. В. Голуб	38
«Чечингуводстроя» ремонтно - механически мастерски	В. М. Лысенко	—	98
Назрановски мельзавод	Б. Б. Ужахов	Х. К. Майсигов	77
Ермоловски леспромхоз	А. Я. Марзиев	Д. С. Дашаев	80
Сунженски леспромхоз	М. Ф. Воеводин	В. Ф. Ярмолов	89
«Металлист» завод	А. И. Кондратенко	А. Г. Провкин	98
«Художник» яха фабрика	Б. А. Мирзоев	Т. М. Рекеп	98
Назрановски райпромкомбинат	М. Х. Латыров	М. Б. Угурчиев	80

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА НИЙСЛУШ

ХІара шера дегІаух Грозненски «Электроприбор» завод. Республике меттел кхы гаьнагІа а цІи дІахозаш латт цун. Заводаца коллектив а дегІаух. ДІаяхача пятилеткагІа заводе арахецаш йола продукци дукха хІама ца эшаш пхезза лакхъеннай. Иштта тІехь - тІехьагІа дикагІа хул кийчъеш йола продукци а. Цудухьа вай мехка меттал доазол дехьа а хоатташ я завода продукци. Укх массехк шера паччахьалкхен план кхоачашъярал совгІа тІаьйду социалистически декхараш а толамца кхоачашдеш хьайоагІа барт бола коллектив. Партийни профсоюзни организацеша, администраце производственни а кхетама а болх лерттІа вІаштІехьбаккхар бахьан долаш да из. ХІанз парте XXIV съезда кийчо еча хана ерригa торонаш оарцагІъяьха къахьегаш лакха толамаш доах завода болхлоша. Ди тІехьа шерлу цигa социалистически яхь. Продукци арахецарен реализаци яреи пхе шера задани октябрь бетта шоллагІча декаде кхоачашъяьа яьнна цу хана денз укх пятилеткa чотах болх беш хьабоагІа къонача завода болхлой. 1970 шера цул хьалхарча шерачул 33,3 процент дукхагІа арахийцар продукци. Из арахецарен реализаци яреи темпаш лела йоагІача боарамах лел.

Дика бу укхаза болхлошта юкъера кхетама болх а. Хьалха латта коллективаш шерра дІайовзийт пенгазета тІа, дукха тираж йолча газета тІа, завода радио чу гІолла, стендаш тІа йоах, фотовитринаш ю. Производственни бригадай, участкай, сменай яхьа итогаш ю хІара кІирагІа, хІаьта цехий—бетта. Уж ювц заводской профсоюзни комитета заседане.

Коллективаша яхь толамца кхоачашъяра хадданза новкъостал ду новаторийи рационализаторийи творчески балхо. Іилманеи техиканеи карагІдаьннараш, дикагІйола технологи, дикагІйола опыт юкъейоалаяро, болх Іилма наькъаца вІаштІехьбаккхаро, рузкъан кхом барахи резерваех дикхагІа пайда эцарахи дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийцачул тІехьагІа даьча гІулакхаша. Иштта де лаьрхІа тІаьйца хиннача 60 гІулакхах дукхагІдараш даьд. Царех да РЭМ-300 М яха керда электрографически машина хьа а яь арахеца йолаялийтар. Шар-8 яха ручкаш арахеца доладар. «Электрофильм» яха модернизированни аппарат арахеца йолаяр и. кх.

Керда технологи юкъейоалаерхІаш, кийчъяьй элементни штамповка деталеш, юкъейоалаяьй штампаши ийна пакеташ йола прессформаши, керда технологически оснастка, механизированни сборочни инструмент.

Дукха теркам тІабохийт цу заводе мухь тІаботтареи тІера Іобаккхареи балхашта механизаци яра, цунца дувзаденна хІара коллектива, хІара болхлочун къахьегама овсарле лакхъяра.

Цу дерригнеша йиш хилийтар 1970 шера цул хьалхарча шерачул къахьегама овсарле 10,44 процент лакхъе, 50,4 процент дукхагІа продукцена реализаци е. хІаьта 1970 шера планага диллача хьалхаръяр 0,6 процентишоллагІъяр 2 процентни лакхъе.

Завода баьннача пайдан тІера хан-ханнахьа экономически стимулироване фонде дІайохийт средстваш. Цун чотах лакхъю производственни мощносташи чуІеча цІенной фондаши. Завода болхлоштеи гІулакхерча нахаи хьалдаьд чубаха цІенош, общежити, берий беш, берий яслеш, промышленни товарийи кхачан продукташи хургйолча магазинашта эша помещенеш къоастаяьй. ХІанз 500 сага Іоха моттиг йола зрительни зал, спортивни зал, библиотекана эша помещени хургйола клуб хьалъяра эша документаци кийчъяьй. Из дерригa эшаш да, хІана аьлча хІанз болхлочоа эш балха дика хьалаш хилaрал совгІа духовни вахара хьалаш а, болхлоша, гІулакхерча наха шоай шоллагІа дола цІа лоархІ шоай предприятех.

Завод планированеи экономически стимулированеи методашца болх бе йолаяларо йиш хилийтар социально - культурни гІулакхаш де а наха чубаха цІенош хьалде а. Завода юххе хьалдаьд дукха наха чубаха цІенош, хьалдеш латт пхоазткъа квартира йола 2 цІенош.

Ший активистий новкъосталца заводской комитет гІерт кагирхоша дика салоІалга вІаштІехьдаккха. Вай республика белгалъяьннача дикача моттигашка. Баксана чІожа, Кавказски минеральни хишка, Каспийски форда йисте баха хиннаб уж. Цу гІулакхаша дика влияни ю производственни коллективана.

Шерра яьржай заводе социалистически яхь. Цунна юкъе дакъа лоацаш ба дерригa болхлойи гІулакхера нахи, коммунистически къахьегама болама юкъе дакъа лоац царех 70 процент болча наха. 700 гаргга саг ва из цІи яьккха, царца 23 бригада а йолаш.

Заводе керттера болхло ва станочник. Цудухьа из болх беш волча, цу завода ветеранах Письменный Евгений Григорьевичах массехк дош ала безам ба са. Из балха венав укхаза станокаш оттае йолаяьча хана. Цу хана денз белгалваьнна дика болх беш хьавоагІа Письменный, дукха баркалаш аьннад цунна. Сийлен грамоташ, премеш еннай. Юбилейни шу долалуш кхоачашйир Евгений Григорьевича ший пятилетка, хІанз 1972 шера чотах болх беш ва из. Из болхлошеи гІулакхерча нахеи дика лоархІаш, сий деш ва.

Иштта дика болх беш хьабоагІа деталашта гальнизаци ю М. Е. Резанова, жестянщица З. Асуханова, шлифовальщик В. Д. Жуков, кхыбараш.

ХІанз а кхоачамбоацараш да тха балха тІа, аьлар завода директора Перепечаева. Бакъда, администраце партийни, профсоюзни, комсомольски организацешца цхьана дІадоах оаха уж. Коллективо тІаьйца социалистически декхараш сийленца кхоачашдергда. Продукци арахецеи маьхалъяккхеи йола хьалхарча квартала план ханал 4 ди хьалха кхоачашъергья, Соахк цу хана хинначул 20 процент дукхагІа арахецаргья продукци, планал совгІа 20 эзар сома маьха продукци а луш.

Тешшаме ала йиш я из барт тайна коллектив КПСС XXIV-ча съезда майоаггІара накъагІоргъя аьнна.

С. ЧУХАРЕНКО.

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. Ерригa чура че кхо эзар кубически метр йолча кхоалагІча доменни пийшка комплекса металлоконструкцеш вІашагІйохкарен гулъярск юххе диса балхаш даь доалаш латт Малхбузен - СибарегІен металлургически заводе. Дуккхача объекташка гІишлошъерийи монтажникийи когаметта дІаувтт пусконаладчикаш. Домне каст-каста хулаш «хьаьший» ба хІанэ эксплуатационникаш - горновойш, теплотехникаш, завода доменни цеха сменай мастераши начальникаши.

Малхбузен СибарегІара кхоалагІа домна — Советски Союзе хьалъеш латтача пийшкех эгтара йоккхагІа я. Дерригa а лаьрхІача 50 эзар тонн совгІа дозал хургда цун, лаккхал — 82 метр. Укхаза кхоъ летка я, хІаьта цар металлургашка йиш хулийтаргъя практически хадданза чон арахеца — денней бийсанней 20-зза.

СУРТА ТІА: Малхбузен - СибарегІен кхоалагІа доменни пийшк хьалъеча.

А. КУЗЯРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГОВЗА КУЛГАШ

ТІахьежача кхычарел белгалвоаккхаргволаш вац Хабуев Мовлет. Юкъерча дегІара, тоавенна, сабаре саг ва из.

Дешарца, эскаре гІулакх дарца, къахьегамца бувзабенна ба цо хІанзалца хьабена вахара никъ. Фашисташа дешара юкъагІа баьхарех цаІ ва из. Да тІем тІа дІавахвчул тІехьагІа даь когаметта дІа а этта цІенна доал де болавелар къона Мовлет Колхозе пхьоале учениклла балха вахар. Новкъостал дир кадрови болхлоша. Дукха ха ялалехьа бокъонца вола пхьар а хинна дІаэттар Мовлет. Укхаза 14 шера болх бир, хІаьта массаза а дикагІвола болхло лоархІаш а хилар из. Къахьегама доккхий толамаш дахарах дуккхаза а Сийлен грамоташ, иштта маьхера совгІаташ деннад цунна.

1958-ча шера ше ваьча юрта Алхан-Кале цІа а вена Грозненски леспромхозе балха вахар нов. Хабуев. Денгара - денга къахьегама овсарле лакхъеш, ший болх дукха безаш хьавоагІа из. Укхаза а дуккхаза ахчан совгІаташца, Сийлен грамоташца белгалдаьхад цун къахьегама толамаш. Нохч-ГІалгІай республика Лакхехьарча Совета Президиумо шозза Сийлен грамоташ еннай, иштта массехк ученика шийбалха говзал дика дІаІомаярах ахчан совгІаташ деннад къахьегама ударника. Царех ва Землимханов Іалаудин.

Ермоловски дахчах хІамаш еча комбината директе дехарах комбината механически мастерскешка дІахьожавир нов. Хабуев. 7-шу даьннад цу хана денз. Мовлета массаза а тІехкхоачашъю план, дизза дакъа лоац коллектива юкъарча вахаре.

ТІехдика специалист а цІена дог долаши безамеи саг ва Мовлет. Шийна тІадилла гІулакх лерттІа кхоачаш ца деш моттиг хиннаяц цун. Ший йоккха опыт, знани массаза кхычарна дІалуш ва кадрови болхло. Цо Іомаваь ва хІанз тІехдика аьшка пхьар вола Манаев Салман.

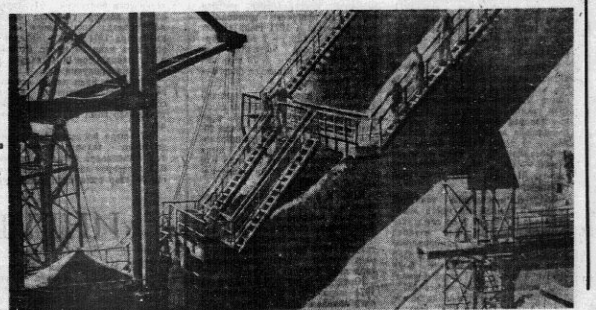
Балха говзал дІаялара боккхача маьхе да саг шийгара хьокхам луш хилар. Дукха рационализаторски предложенеш я аьшка пхьара Хабуева счете. Ермоловски ДОКа цехашка низ бола венгиляторaш оттаяьй, автобоахама комбинированни дІоагІаш даьд цо.

Укхаза а массехказа Сийлен грамоташ еннай, Маьхера совгІаташ деннад цу карагІдаьнначох кхоачам ца беча сага. ХІаьта пятилетка тІехкхьарча шера Юбилейни медаль елар цунна.

КПСС XXIV-ча съезда хьалхарча вахте а этта ший балха нормаш хІара денна 135—140 процент кхоачашъю Мовлета.

ШІенача къахьегамо сага ираз дахьилга дика кхетаду Хабуев Мовлета.

Я. ЦУЕВ.

Хьалхара моттиг лелаю

«Октябрьнефть» НГДУ № 1 йолча районни диспетчерски служба мехкдаьттеи гази йоахача коллективашта юкъе хьалхара моттиг лелаю мастер Ананьев Анатолий Лаврентьевич керте латтача коммунистически къахьегама бригада. Къахьегама овсарле лакха я цу барт болча коллективе. Керда шу дІадоладелча денз хІара деннеи буси лаьттан чеяашкара доаккхаш дола мехкдаьтта дукхагІа хул. КПСС XXIV съезда мабоаггІара накъабахара шоаш ца кхобеш къахьег бригада болхлоша.

ЈолашагІа йола метод (прогрессивни) юкъе а кхухьаш болх байт цар скважинашка. Вешта аьлча, форсировании режимагІа. Лоацца аьлча, деннеи буси мехкдаьтта даккхара задани дикка тІехкхоачашъю. Укх бетта хьалхарча декадах бригада коллективо планал совгІа даьккха «Іаьржа дошув» 1500 тоннал совгІа да.

Бригада уж лакха толамаш дахара бахьан фуд аьлча, из да скважинашта доагІаш дола доал а деш царга ца социйташ лерттІа болх байтар, мехкдаьттахоша мамогта лехаш кердагІдар балха юкъе а кхухьаш къахьегама шоаш ца кхобар. Коллективе къаьста дика болх бу операторaша новкъосташа Петрова, Андреюка, Макиева, Пахомова. Хьамсарча парте XXIV съезда шоаш доккха совгІат кийчде аьнна денна дош сийленца кхоачашдеш я барт бола коллектив.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ДУКХАГІА ЯЗДЕ МОТТИГЕРЧА СОВЕТИЙ ГІУЛАКХЕХ

Советски органий болх алсамбоаккх коммунизм хьалъяра декхараш доккхагІен чоалханегІеи хиларо. Мах баь варгвоацаш боккха ба цар лоархІам экономикеи культуреи дІахо айяр духьа лоаттабеча къовсаме.

КПСС Центральни Комитето «Къахьегамхой депутатий юртийи поселкайи Советий болх тоабара хьакъехьа» баь соцам кхоачаш а беш, моттигерча Советаша дикка чІоагІбаьб боахами культуреи дегІаккхувлара шоашта тІалатта декхараш кхоачашдара даькъера болх. КІоаргагІа теркалъе яьннай уж предприятей, колхозий, совхозий экономика. Цар дукхагІа хьалхайоах промышленнии юртбоахамеи производство, социально - культурни гІишлошъелга, бахача наха бытовой гІулакхаш делга тоадара, наьха хьинар айдара тІаерзаяь инициатива.

Укх тІеххьарча хана партийни, советски органаша шоай гІулакхаш чакхдахар бахьан долаш депутатий состав тоаеннай, цар хьинар айденнад.

«Ленинец» яхача районни газето КПСС Советски райкомеи къахьегамхой депутатий райсоветеи органо беча хоамагІа, болх къаьстта дика бу Итумкхала юртсовета депутаташа. Юкъарчал доацаш цар дакъа а лоацаш Совето дизза, районе эгтара хьалхагІа кхоачашдаьд ахча гулдара план. Накадой юрта бахача наха шоаш йиллай шоашта водопровод, тоабаьб Советское — Итумкхала — Ведучи участкера никъ.

Съезда сийна вахте а этта, керда декхараш тІаьйцад депутатий активо: общественноста низаця юртсовета керда здани хьалъе, Канорой Мухамерии юрташка гІашлой тІаьш тахка, 1600 метр йІаьха къаьнарча Итумкхалара кердача Итумкхала кхачалца кхашка хий ухийта водопровод йилла, наькъаш тоаде.

Дика мел дола гІулакхаш эгтара хьалха чакхдаха оарцагІбувлараш депутаташ — А. Хасаев, Б. Хачукаев, А. Темурбулатов, Ю. Имадаев ба.

Депутаташа беча кхыча, массе тайпарчей пайданечен балхах дувц «Ленинец» яхача цу газета цхьаькха статья тІа. «Халкъо

Кепайоазон обзор

херждараш» яхаш я из статья. Цу тІа дувц Дайски юрта Совета депутатий гІулакхаш. Депутаташ каст-каста вІашагІбетталу, шоай шоайла дага а бувлаш къестаю цар колхозни вахара проблемаш. Цар массаза а шоай декхар лоархІ хьайбаш леладерашта фу эш хьажарах, колхоза дерригa боахама гІулакхаш довзаш хулга. депутаташа теркал ца еш йисац колхоза правлене цхьаккха заседани, финансови гІулакхий цхьаккха оагІув. Из гІулакх доаца доал де гІертилга а доацаш, юртарча къахьегамхой йоакхо елга да. Трактористa алапи харцахьа яздаь моттиг хиннай. Нарядашка хьежар бюджетно-финансови комиссе членаш, бухгалтерга дІахьекхар цо даь гІаланаш. ДоэггІача тайпара яздир алапи. Раьза хинда дІавахар тракторист.

Массанена а дикахетар де хов юрта боахамаи заготовкайи массазарча комиссе председатела нов. С. Ахмадовна.

Даьра къаьна а къона а мел вар декхарийла ва депутата Сагаева ХІажара хьастара доагІача цІенача, шийлача чам болча хий водопровод юрта хиларах.

Массане а сий деш ба депутаташ Х. Магомадов, Л. Мавсуева, А. Мужлагов.

«Ленинец» яхача газета ший оагІош тІа хадданза дувц моттигерча Советаша денна чакхдоахача гІулакхех, халкъа лай хилара сийлахь декхар депутаташа гІулакхашца кхоачашдеш хиларах. Советски болхлоех болча активисташа шоаш а каст-каста язъю лоархІаме статьяши корреспонденцеши. Масала, райисполкома председатела заместитела лоархІаме тема гІоттаяьй дезале бераш юкедара хьакъехья. Хаьдда масалаш а кхувлаш цо хьахьекхар даьша-ноаноша шоай бераш теркал ца деш хилча, цунах мел доккха зулам доал.

«Советаши вахари» яхача рубрикана кІал Ножай-Юрта районни «Маяк коммунизма» газета кепатехай Мескетински юрта Совета председатела нов. Зубайраева статья. Авторо язду Совета массазарча комиссей — депутат нов. Ильясов керте латтача моттигаш тоаярен нов. Исаев председатель волча бюджетно - финансови комиссей балхах. Цо белгалдоаккх, халкъо хержарий хьинареча балхо харжархой наказаш кхоачашдара, колхоза экономика чІоагІъе юрта актив оарцагІъяккхара, юртара моттигаш тоаяра, паччахьалкхенна хьалхашкара дерригa декхараш кхоачашдара новкъостал деш хилар.

Советий балха тема кепайоазон оагІош тІа массаза а хул. Цхьабакъда, вай эла гІертар кхы тайпа да. ДукхагІа кепаста еза паччахьалкхен Іаьдала моттигерча органаша лаьттанцарей хьайбашкарей йоала продукташ дукхагІа яхара, моттигера промышленность айяра еш йола влияни чІоагІлуш хиларах дувцаш йола материалаш. Колхозий, совхозий, предприятей оперативни производственно - финансови гІулакхашта юкъе а на гІерташ, Советаша Іалашде деза планаши декхараши кхоачашдара, колхозни вахара керттера закон — колхоза Устав кхоачашдара, лаьттах, техниках, удобренеех пайда дикагІа эцара, хІамай кхомбарей хьурматдарей режим кхоачашъяра бизза тІахьожам лоаттабелга.

Газеташа хьахьувкха деза моттигерча Советаша бахача наха бытовой гІулакхаш дара, культура учрежденей, халкъа образоване, унахцІено лораяра, торговле болх тоабар духьа къовсам мишта лоаттабу.

Бакъдар аьлча, ерригача материалий корта хила беза депутаташа общественностаца бувзам мишта лоаттабу, Советий лоархІам мишта лакхбу, гІулакхаш вІаштІехьдоахаш бола боккха политически низ а бий уж дІа мишта увттаю.

В. ШАНИН.

ШОФЕРАШ ЯХЬЕ БАЬННАБ

Толамца накъайоагІа «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене гаражий коллективаш КПСС XXIV-ча съезда.

Мухьаш дІа-юха кхахьара пхе шера план ханал хьалха 19 декабре кхоачаш а яь керда толамаш доахаш къахьег цар укх шера. Къаьстта белгалбувл кагирхойи комсомольцаши. ЦхьоалагІча гаражера шофераша комсомольцаша В. Руденко, А. Сапегина, А. Нестеренко мухьаш дІаккхахьара дийнахьара нормаш 140—150 процент кхоачашъю. Иштта хьинаре къахьег шоллагІча гаражерча водителаша нн. Дутаева, Сабиева, Даудхаджиева, Бочкарева, кхычар.

Мухьаш дукхагІа дІа-юха кхахьара, доагора-смазочни материалаш а автомобила запасной сатхалаш а кхояра хІараве къаьста лаккхара социалистически декхараш тІаьйцад цар.

И. ТЕРНОВ.

ШЕРЛУ МЕХАНИЗАТОРИЙ МУГIАРАШ

Укх кердача пятилетка хьалхарча шера кхыча боахамашта санна тха совхоза хьалхашка а оттадаьд хьалха хинначарел бехктокхамегIа а лакхагIа а дола декхараш. ХIара гектара тIа хIанзалца кхебаьчул 4 центнер дукхагIа хьувкъам кхебе беза. Вешта аьлча, 22 центнерага дIакхоачабе беза из.

Из декхар кхоачашде дезараш механизатораш ба. 100 совгIа трактор я тха совхоза доалахьа таханарча дийнахь. Царех 32 гусеничии я. Цу техникаца лаьттанцара моллагIа балхаш чакхдаха йиш я цу тIа болх бе нах хилча. ХIара шера доккха зе хул тхоча уж ца тоъар бахьан долаш. Нагахь санна тахан тха совхозе болаш бола механизатораш тракторащ тIа ховше хIама ца, эшаш нийсса ахаш трактораш дIатIаха нах боацаш латтийсаргьяр. Кхы дукха эргадаьнна хиннадац из сурт аххан замалахь кхашкара балхаш геттара сихденнача хана а. Цудухьа кIезига мухь гIабода тха тракторашта. ДIадахача шера 500 гектар хиллал мара оахам даьдац царех хIаране. Из да дукха трактораш балха юкъе йоацаш лаьтталга.

Укх шера а кхы дIахо йодача хана а механизатор воацаш цхьа трактор ца латтийта лаьрхIад оаха. Из декхар кхоачашдара цхьа никъ ба хIанз болх бейолаеннача механизатораш кийчбеча курсаша лелабер а. 20 зIамига саг деша хайнав укхаза. Уж цига деша вIашагIтохача хана хьалха санна «новкъа болхараш» хьа а ца лувцаш овхоша хьаэцар малав, из техникаца мел безам болаш ва хьежар тхо. ХIана аьлча деш хIама доацаш лелаш бола цхьабола кагий нах шоашта стипенди ийдар духьа деша хувшаш моттигаш нийсъеннай хьалхагIа. Курсаш чакхйоаллаше а кхыча балха болхар уж. Укх шера оаха деша хьанийцарашта юкъе бац цу тайпара нах. Царех дукхагIчар дай, вежарий совхозе механизатораш болаш а хIаьта кхыдоля балхаш деш а ба. Цу тIа уж кагий нах шоаш а школашка деша багIача хана каникулех бригадашка ухаш техника тIа болх баь а из безабенна а ба. Масала, иштта бригаде ухаш трактор а Iомаяь ва деша багIарашта юкъера Озиев Рашид. ДIадахача шера аьхки ше болх бир цо трактора тIа. ХIаьта а свидетельство ца хилча бокъонца вола механизатор хургвац сох аьнна деша хайнав. Цо санна техникаца балхаш даь ба Таутиев Салман, Могушков Салман Арапиев Муса, кхыбараш.

Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. ВорхI классал кIезигагIа дийша саг вац царна юкъе. 9—10 классаш яьха а нийслу царца. Таутиев Салман, Оздоев Аюп, Хэниев Борис. Дика кхет уж дешарах. Цудухьа, тхона атта да царца болх бе а уж Iомабе а.

Цхьаькха гIулакх а да механизатора профессена цар безам тIабохийташ. Оаха царна ца хаддаш хьалхадоах: юртбоахаме моллагIа сийлен моттиг кхоач механизаторага, мел хувцабеннаб цу профессе чулоацам дIагойташ. Иштта царна дIахойт шоай бокъонаш, балхах доагIар. Масала трактора ремонт еш кходаьча ахчах 40 процент лу механизатора шу чакхдаьлча. Тха дикагIа болча механизатораша Мальсагов Османа, Оздоев Жабраила, кхычар хIаране 500—600 сом ахча нийдаьд цу пунктах. ХIаьта классность лакх мел лу алапи 20 процентага кхаччалца IотIакхет, тIехдика болх барах — 25 процент алапи IотIатох. Лоацца аьлча дикагIйолча промышленни предприятешка къахьегачарна а лац механизатора санна баьча балхах дукха ахча. Цу гIулакхах дика тешабаьб оаха хIанз деша багIа трактористаш.

Тхо, преподавателаш, тхоай хуллача тайпара царна знанеш яла а шоай професси езаш уж хилийта а гIерт. Мел эша пособеш, учебникаш, хIаьта деша моттиг вIаштIехьяьккхай оаха царна. Занятеш кIира пхезза хул. Делкъелца теори Iоамаю цар, тIаккха шоаш Iомадаьр практикаца дувз. Из метод чIоагIа пайдане я. ХьалхагIа цхьан — шин кIира теори а хьийхе, тIаккха мара практика хьехацар оаха цу саннача курсашка. Цу юкъа шоаш Iоаяь знанеш дукхагIчарна йицлора, сакъердам бовра. ХIанз книжкаш тIара гIовтташе а практике чIоагIъю цар шоай знанеш.

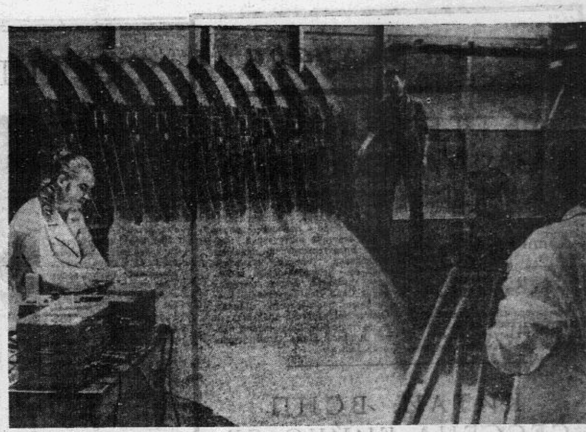
ЧIоагIа уйла тIаяхийта бу из болх практика хьехаш волча мастерской заведующе Горчханов ГIапура. ГIапур институт а яьккха теоретически а практически а ший болх, гIулакх довзаш зIамига саг ва.

Тха дешархошта шоашта ховр дIахьокха, дIаала кийча ба хIанз мастерскешка ремонт еш боахка опыт йола механизатораш а. Цу гIулакха къаьстта белгалбаьннаб топливни аппаратура слесарь Евкуров Мухарбик, мотораш тоаду Олейников Иван, Альтий — юртарча тракторни бригада бригадир Джамбуриев Башир, кхыбараш.

Хов царна шоай когаметта болх бе, хIаьта механизаторий мугIарашка дIаотта из къона тIехье кийчлулга. Из гIулакх божкагIбарашта бе-баьха доацалга хоаш да.

БIаьстан балхаш доладелча оаха тхоай мул ма боаккхаргбий яхаш лерг дилла шоашта дIахьехачунга ладувгIаш багIа кагий нах.

И. ДОЛГИЕВ,
Наьсарерча «Назрановский» совхоза трактористий курсий кулгалхо, инженер-механик.

МОСКВА. «Гидропроект» яхача института Iилма-тохкама секторе гидравлически тохкмаш ду Саяно-Шушенски ГЭС-а плотина модела. Укхаза кийчъеш латта хий дIадехкара схема лакхера чудетталуча хиво плотина йохаяра кхерам хулийтаргболацаш я.

СУРТА ТIА: Саяно-Шушенски ГЭС-а хий дIадехкача гIирса тохкам беча хана. Аьрдехьара аьттехьа: гидротехнически тохкамий отдела йоккхагIйола лаборант Н. Демина, воккхагIйола техник В. Воронцов, йоккхагIйола лаборант Н. Васильева.

В. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Кхо шу хьалха «Ингушский» совхове № 3 йолча отделене шурий-товарни ферме доаркалла болх беш йолча ший нанна гIо де ера Мальсагова Аьсет. ХIанз цох ньийх а дика доярка хиннай. Дукха беза Аьсета ший болх, цудухьа хьалхале лелаеча доаркашта тIехьхиннай из хIанзле.

Сурта тIа: Мальсагова Аьсет.

С. ХАКИЕВА сурт.

ИШТТА ХЬУВКЪАЙИР ХЬАЖКIАШ

Чакхдаьннад 1970-гIа шу, В. И. Ленин ваь бIаь шу диза шу. ДIадахача шера дерригача вай халкъо санна, дика къахьийгар Ермоловски коа тIара оалхазараш леладеча совхозе къахьегаш волча Тэипов Шамсудина а.

1957 шера денз совхоза цхьоалагIча отделене механизатора болх беш хьавоагIа из. ЗIамига волаш денз ялаташ кхедерий болх дукха безаш вар Шамсудин. Цудухьа шофера болх бита а бита трактор тIа хайра из. Шамсудина звенос хьалхарча шерашка а во кхедацар ялаташ, бакъда дIадахача шера санна цIаккха а хинна бацар хьувкъам. Цох тамаш елга дац. Юбилейни шу дикача гIулакхашца белгалдаккха лаьрхIа вар из хьалхе а денз. Цул совгIа къоначa механизатора наькха тIа уллача «За доблестный труд» яхача медала а декхарийла вора из тIехь-тIехьа дикагIа къахьегама толамаш даха. 1970 шера 100 гектара тIа хьажкIаши, 150 гектара тIа гидуаргаши кхейир Шамсудина звенос. Сатессача денз боал боллаца къахьегар цар.

Кхебе безача хьувкъама 1969 шера гурахь денз лардйолла волаьелар Шамсудин. БIаьсти дIаде деза деррига кхаш шелал хьатIаотталехьа дуккха хьалха денз аьха Iодехкар. ХIаьта гурахь лаьтта аха доладалехьа хьажкIаши гидуаргаши дIаювргйолча участкашка хIара гектара тIа 30 тонн боарам а болаш коя тIарча оалхазарий перегной йиллар. Цу ханнаца из шийца дукха калий, фосфор, азот долаш йола Iалаьмате дика удобрени цар боахаме пайда эцаш яцар. Цул совгIа хIара гектара тIа шишша центнер суперфосфат йиллар. БIаьсти яьлча кхай тIара бIарг ца боаккхаш дукха денош дIалаьар Шамсудина. Ханнахьа, ха ца гуллийташ шин дийнахь макха баьккха баьлар уж.

Ялаташ дIаделехь шозза культиваци йир, хьалхара яр 12 сантиметр, шоллагIьяр 8 сантиметр кIоаргал долаш. Дика нийсдаьрча, тоIадаьча лаьтта дIадийра ялат. Ялат дIадийна даьннача дийнахье а макха баккха болабир. Цхьтарра, нийса хьатIаьлар хьажкIаш. Механизатора бIарг хьоасташ дар кхай тIара сурт.

ХьажкIаша лордилгаш хийцача цIаьккха а культиваци йир кхай тIа. Цул тIехьагIа шозза макха токхабаро, хьалтIадаьнна оасар дIадаьккхар. Культиваци ешшехь цхьан гектара 50 килограмм боарам а болаш аммиачни селитра йиллар.

...Шамсудина сатийса — хьажкIаш чуэца метаргйола — ди хьатIакхаьчар. 100 гектара тIара хьажкIаш 22 дийнахь чуийца яьлар. ТIеххьаръяраш лаьрхIа яьлча дог гIоздоаккха хоам хилар: Тажпов Шамсудина звенос хIара гектара тIара 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцай. Цу хоамах звенопарча къахьегамхошта хинна ца Iаш, беррига совхоза къахьегамхошта боккха кхаъ хилар.

Во хиланзар гидуаргий хьувкъам а. План 10 центнер йолча, хIара гектара тIара 11,8 центнер яьлар.

Укх шера кхы а дикагIа къахьега лаьрхIад Шамсудина. ХIара гектара тIара 60 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца социалистически декхар тIаийцад цо.

Е. ИЗВАРИНА,
Грозненски района юртбоахама управлене керттера агроном.

ДЕ ЛЕРХIАРАШ ДУКХА ДА

Юртбоахама культураш геттара по хьувкъар дIадахача шерашка Грозненски района «Ермоловский» совхозе. Гектара тIара юкъера лаьрхIача 8,2 центнер мара даланзар кIа, хьажкIаш — 8,8 центнер, кхы а вогIа хилар борц, кен, мукх, горох. Цудухьа эзараш дола коа тIара оалхазараш тоъал доакъар доацаш дисар. Кхашкара баллаш ханнахьа а эшшача тайпара а ца дундаь цхьаккха тайпара удобренеш кхашка ца ехкандаь хилар из гIулакх.

Совхоза кердача директора нов. Я. Дурдиева цу сахьате теркам тIабахийтар шерашка Iовш, доамаш а хинна лаьттана органически удобренешта. ХIаьта юбилейни шу дIадолалуш ялх специализированни звено вIашагI а елла, минеральни, органически удобренеш яхка болабелар совхозе. Царех чIоагIа пайда баьлар, хIана аьлча коа тIарча оалхазарий кхох дукха пайдане хIамаш йоахкаш хилахрах. Цу удобрене цхьан центнераца 5 килограммага кхоачаш азот да, хIаьта хьайбай цхьан тонн кхоца мара яц иззал азот. Цул совгIа 3 килограмм окись калий, дукха фосфорни кислота я цунца.

Хьалха санна дагдеххача хана а ца юллаш, групповой методах юллаш я хIанз органически удобрени. Из болх беш я йоккха мощность йола погрузчик, бульдозер, кхашта удобрени дIа-хьай кхувса агрегаташ. Цкъа хьош йиъ тонн удобрени дIахьу цу агрегатех хIаране. ХIаьта укх шера цхьайтта эзар тоннал совгIа органически удобрени йиллай совхоза кхашка. ДIадахача кхаь шера кхашка йиллар миссел я из.

Лакха хилар цу тайпара хьаьнзаьча кхашкара 1970 шера чубена юртбоахама культурай хьувкъам а. Иштта, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 16 центнер кIа, 23,4 центнер мукх, 18 центнер рожь, 39,3 центнер хьажкIаш чуера цар. Цу тайпара лакха бар кхыча юртбоахама культурай хьувкъам а.

ХIаьта фу даьд керда из хьувкъам кхебеш? Юртбоахама культураш кхееш керда агротехника юкъейоалаяь хиннай ала йиш яц. Агротехника хьалха хиннар я, цхьабакъда минеральни удобренеш тессача кхоачам а ца хеташ, хьалха йохкаш хинначул кхозза дукхагIа органически удобренеш ехкай кхашка.

ХIанз ниа кхо ца беш кердача пятилетка хьалхарча шера культураш дIаювргйолча кхашка органически удобрени ехкаш ба совхоза механизатораш. Из болх кхоачашбеча группе (кулгалхо Дадаев Балаудин) болх беш я ворхI «Белорусь» маркех трактораш. Планах цхьан дийнахь кхашка 18 — 20 тонн кхо дIаувза деза царех хIаране. ХIаьта механизаторашта юкъе къаьстта лакха толамаш доах Дадаев Хьамида. ХIара сменах 140 — 150 процент кхоачашъю цо кхай тIа кхо диллара план. ХIанзлехьа планал совгIа эзар тонн кхо диллад совхоза механизатораша. ХIаьта тоаяь яьлча из болх беш 15 трактор хургья.

Шоай къахьегама толамаш КПСС XXIV съезда хетаду «Ермоловский» совхоза механизатораша.

П. НОВАКОВ.

Ферма гIулакхаш эргадаьннад

Урус-Мартана иттех километр гаьна, лоамаш долча оагIорахь улл «Горец» совхоза 4-ча отделени шурий-товарни ферма. Паччахьалкхен планаш шерра шера кхоачаш ца еш хьайоагIар из ферма массехк шу хьалха. Укх тIехьарча шин-кхаь шера дика толамаш дох Яндаров Бувади керте латтача цу ферма коллективо.

Вурийтта доярка я цу ферме къахьегаш, цар 230 етт лелабу. Дояркаех цхьаккхе а яц новкъостел тIехьайиса зага йолаш. Шерра яьржай дояркашта юкъе социалистически яхь, лакха я производственни дисциплина. Социалистически яхьа итогаш ю хIара итта ди массаза дал. Яхье котбаьнарашта карара-кара тела цIе вымпелаш, кхыдола совгIаташ тел. Царна карагIдаьнна дика гIулакхаш ерригача коллективана долча тайпара дIадовзийт. Ши-кхо бут хьалха ферма коллективана коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи еннай. Цу цIеро дIахо дIайодача хана а болх дика бе декхарийла ву ферма хIара бежаIу, доярка, Iаьсий леладер — беррига къахьегамхой. ХIаьта из дика кхета а лу коллективо.

Шоай балхах а дахарах а лувца тхона, аьнна оаха дийхача, цхьа сома тетрадь хьаделар тхога Бувадина.

— Массайтта шерара хьокхамаш укх тетрада тIарча цифраша дувцаргда шоана аьлар цо. Ший тайпара, дика оттаяь сводка я из. Масала, 1967 шера хIара беттача Iаттагара 1320 килограмм шура яьккхай, 1968 шера — 1995, 1969 шера — 2234 килограмм. Цу факташа хьагойт коллектив дика къахьегаш хилари, ферма кулгалхой хьайбаш леладерий къахьегам нийса вIаштIехьбаккха ховш хилари. ДIадахача юбилейни шера къаьстта дика къахьийгар хьайбаш леладераша. Шера планагIа дIаяла еза шура 520 тонн яр, паччахьалкхенна дIаеннар — 553 тонн я. Вешта аьлча, хIара кхоабача Iаттагара планагIа 2000 килограмм яккха езача 2886 килограмм шура яьккхай. Шура яккхарга дIадодар а планагIа лаьрхIачул чухьнах да. Масала, шурий центнера мах 17 соми 50 кепиги ба, хIаьта юбилейни шера шурий цхьан центнерга дIадахар 17 соми 45 кепиги да. Массанел лакхагIа хьокхамаш да дояркий Сембиева Белкхийса. ДIадахача шера хIара Iаттагара 4000 килограмм гаргга шура яьккхай цо.

Дика хьокхамаш доах ферма Iаьсий леладераша а. ПланагIа 100 Iатта тIехьа 85 Iаса кхеде дезаш дар, хIаьта юбилейни шера кхедаьраш — 95 да. Дика толамаш даьхад Iаьсий леладеча Баталова Хьавас. Цун группе 40 Iаса да. Дийнахьи буси планагIа хIара Iаьса тIакхета деза дозал 400 грамм да, бакъда цу хьинар долча кхалсаго леладеча Iаьсашта 710 килограмм дулх тIакхет. Иштта совхоза экономика лакхъяра шоай низ, хьинар ца кхоеш, къахьегаш хьабоагIа ферма къахьегамхой.

Хьинар долча коллективо укх шера хургйолча парте аргIанарча съезда сийна социалистически декхар тIаийцад — 1971 шера хьалхарча квартала план ханал итт ди хьалха кхоачашъе.

С. МАДАГОВ,
Урус-Мартана района газета редакце болхло.

БIаьстанна кийчлу

Дукха юртбоахама техника я Шелковски района «Червленский» колхозе. Цар я 86 трактор, 12 комбайн, дукха тIехьтосса инвентарь, кхыдар. ХIанз бIаьсти кхашка болх бе из техника кийчъеш ба колхоза механизатораш.

ГрафикагIа дIадахача шера тIеххьарча квартале 10 трактори цхьайола тIехьтосса инвентари тоае езаш бар уж. ХIаьта укх шера хьалхарча квартале а 18 трактор, техьтосса инвентарь, 6 комбайни тоае езаш ба.

Дика вIаштIехьдаьккхад укхаза техникана ремонт яра гIулакх. Йоккха, сийрда, паргIата мастерской я механизаторашта техника тоаяра. Цул совгIа Iанарца йсхьеш а я из. Мастерске я слесарни токарни, аккумулятораш, мотораш, электросистема тоаю цехаш. Нагахь санна запасни оатхал йоацаш механизатор висача, шоай низаца мастерске хьаю цар из. ХIаьта керда яр хьае йиш еце, къаьнача оатхала реставраци ю. Цу тайппара балхаш деш говза кулгаш а йоккха опыт а йола механизатораш ба цига.

— Тха колхозера дукхагIа бола механизатораш итта пхийтта шу балха стаж йолаш ба, — йоах мастерске заведующе В. Борискина. — ХIаьта къоначa механизатораштa эшшача новкъостал де кийча а ба уж.

Дика вIаштIехьдаьхад колхозе механизаторашта эша хьалеш а, совбаьккхаб цар балхацара безам а. Иштта, болх чакхбаьннячул тIехьагIа лувча душ я мастерсже. Новкъа дола барзкъа тIера Iо а даьккха, болх бе йиш йолаш йIайха я мастерске. Техника тоаяра план ханал хьалха кховчашъяьча механизаторашта, токарашта слесарашта алапел совгIа 20 процент ахча лу. КIирагIа цкъазза арахецача пенгазето дика болх бер хоаставу, цул балха опыт ювц, хIаьта балха тIехьвусар, корт бохабу малараш мелар довстам воах.

Цу гIулакхаша балхацара безам совбаьккхача механизатораша дIадахача шера йиълагIча квартале 13 трактор тоайир. ХIаьта болх беча хана цIаьхха ехача 31 трактора аварийни ремонт а йир. ТIехьтосса инвентарь бригадашка тоаю боахаме. ХIаьта хIанзле еррига тоаяь, мукх юаргйоацаш басар, солидол хьекха дIаоттаьй из бригадашка.

Укх шера хьалхарча квартале графикагIа тоае езаш 15 трактор йисаяр. Царех йиъ укх деношка тоаяь араяргья. Иса цхьайтта хьинар кхо ца деш тоаеш ба механизатораш.

Еррига техника укх шера тхоай боахаме тоае лаьрхIад оаха, — йоах Д. Борискина. — ХIана аьлча, сельхозтехнике тоа а яь хьаейтача тракторо болх беш, эггара дикагIа тоаяьчо а цхьа бутт мара баккхац.

КПСС XXIV съезда сийна тоае еза совхоза еррига юртбоахама техника тоаяь съезд хьаеллача дийнахь болх бе кийча хургйолаш дIаоттае дош деннад «Червленский» колхоза механизатораша.

Геттара лоархIаме да механизаторий, къаьстта къонабарий говзал лакхъяр. Цу гIулакха болх бе йолаеннай колхозе механизаторий кхаь бетта курсаш. Цига хьехаш ба колхоза дикагIа бола йоккха опыт Iояяь механизатораш. Цул совгIа хьалха прицепщикаш хинна 13 саг вахийтав боахамера Калиновски профтехучилище трактористи курсашка деша. Белгалдаккха доагIа мастерске заведующи В. Борискин а колхоза деша а вахийта, дIадахача шера юртбоахама институт чакхъяьккха волга.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЛАКХЛУ ЮРТА КУЛЬТУРА

Тха района культпросветучрежденеша боккха болх бу кхувш йоагIа тIехье кхетаеш. Цар каст-каста ю салоIама, тематически, кагирхой сайренаш. ЛаьрххIа сайренаш ю «Иштта хиннав Ленин» яхаш.

Культура районни ЦIагIа болх беш я 102 саго дакъа лоацаш йола халхара, халкъа инструментий, драматически, агитационно-художественни, хоровой кружокаш.

Художественни самодеятельноста VIII-ча республикански хьажара кийчо еча хана моттигерча автора Н. Бушуева оттаяьча музыкально-литературни композицегIа «Ленина хьадаьр» яха юбилейна хетаяь постановка оттайир РДК — коллективо. Цун программа тIа дар Хамхоев Ахьмада «Ленинах дола илли», Гайрбекова «Ленин», «Даьхе», «Къахьегама турпалаш», М. Мамакаева «Даьхен васкеташ», А. Айдамирова «Дукха езача партена», кхыдола иллеш.

Шерагара шерага дегIайоагIа культура ЦIен коллектив, цун материальни база. ВорхI-бархI шера помещени яцар тха культура ЦIен. Амма цу халача хьалашка а толамца болх бора культура ЦIен коллективо. 1965 шера хьалъийр лаьрххIа йола культура ЦIен здани. Цу чу я 400 моттиг йола зрительни зал, фойе, кружокашта цIеноu, методически кабинет, цIе уголок, гIулакхерча наха йола кабинеташ. ШоллагIча этаже я 12 эзар книжка йола районни библиотека.

Iилмана, техникана, культурана карагIдаьннараш дIаловзийтара формех цаI я гойтара агитаци. Ленински юбилейна хетадаь «Ленински идеяш кхоачашъеш я», «Исскуство халкъа я», «Вай юртахой — Даьхен тIем тIа дакъалоацаш хиннараш», яха а кхыдола а стендаш да. Района, республика, мехка экономика дегIаахара — графикаш я. Вестибюле хоза кийчъяь я «Коммунизмага» яха панно.

Культура ЦIено боккха методически болх бу. Укхаза кийчъяь я «Художественни самодеятельноста дола новкъостал», «Халкъа талантий сийле я», «Атекста дола новкъостал» яха а кхыйола а уголокаш.

Культура ЦIагIа хул тематически, салоIама, кагирхой сайренаш, диспуташ. Царна юкъе шерра дакъа лоац бахача наха. Укхаза я хадланза болх беш йола агитколлектив. Цо культура ЦIагIа барал совгIа, боккха культурни болх бу колхозий станашка а фермашка а.

1963 шера денз дуккхаза дакъа лаьцар тха коллективо художественни самодеятельноста хьажарашка, дуккхазза хьалхара моттигаш яьхай, цунна еннай кхыметтал Москверча Ленина ордена М. Горьке цIерагIча культурай салоIамеи парка, ВДНХ грамоташ.

1967 шера хиннача художественни самодеятельноста VII-ча республикански хьажаре а самодеятельни искусство дегIайоалаеш толамаш дахарах хьалхара моттиг Нажай-Юрта района культура ЦIен коллективага юс, городе Ростов-на-Дону юбилейни торжестве дакъа лаца бокъо лу цунна. Цига самодеятельни искусства Ерригроссийски хьажара дипломанта цIи лу коллективана. 1967 шера съездий Кремлевски Дворецe хиннача заключительни концерте толамца дакъа лацарах ансамбла коллектива СССР культура министерства, СССР культура болхлой профсоюза ЦК сийлен грамоташ лу.

Иштта дегIайоагIаш, толамаш доахаш хьайоагIа тахханалца Нажай-Юрта района культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектив.

Уж йоккхий коталонаш йоахача хьинаре дакъа лаьцад Эльмурзаев Бека. Цо халкъа инструменташ лекх, илли оал, халхар ду, ше иллеш, интермедеш арайоах. Халкъа художественни самодеятельносте доккхий толамаш дахарах 1966 шера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста цIи елар цунна.

1963 шера дена художественни самодеятельноста юкъе хьинаре дакъа лоацаш я хIанз района библиотека читательни зала заведующи йола Межидова Хеди. Из бокъонца йола, халкъа дукха еза самодеятельни артистка я. ТIеххьарча художественни самодеятельноста республикански хьажаре хьалхара диплом яьккхар Межидовас.

Культура ЦIен коллективо дукха хIама даьл Ленински юбилей белгалдоаккхаш. Ансамбла репертуараца да моттигерча авторий Ленинах, партех къахьегамах дола иллеш, КъилбаседаКавказа халкъий халхараш.

М. БУШУЕВ,
Нажай-Юрта района культура ЦIен директор.

БОЛХ КХЕТАМЦА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАЧА

КПСС XXIV съезда къахьегама совгIат кийчдеш ба Грозненски швейно-производственни объединене хIамаш тегараш. Дика да цар къахьегама толамаш. Продукцена реализаци яра план ханал ах бутт хьалха кхоачашйир цар дIадахача шера. Из хултIаийца хиннача социалистически декхарех лаьрхIачул 9 ди хьалха. Планал совгIа торгови организацешка, дIаяхьийтар цхьа миллион 175 эзари сома маьха продукци. Керда техникех дикагIа йола технологии производствана юкъехахьарах, дукха организационно-технически мероприятеш чакхъяхарах, къахьегам Iилмаи ларда тIа вIаштIехьбаккхарах къахьегама оасарле лакхъяра шера задани итт процент тIехкхоачашйир хIамаш тегараша. ХIаьта 1969 шу чакхдоалаш хиннячул 5,4 процент лакхъялар из.

«Производства резервах пайда эцилга тоадарех халкъа боахаме экономе режим чIоагIъярех» хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо хинначул тIехьагIа къаьстта дукха мероприятеш чакхъяьхай объединене масса йолча цехе материалашта кхомбаре, производства резервах бизза пайда эцара. Цох доккха беркат даьннад.

Духхьала дIадахача шера хIамаш тегараша кходаь тайп-тайпара кIадаш 119 эзар квадратни метр да. Цу кходаьча кIадех тийгай 445 эзар сома маьха бIаь эзар изделии. Материалий иштта кхомбарах тегача хIамашка дIабода мах дикка лохбеннаб. Из бахьан долаш соахк планагIа лаьрхIачул совгIа бIаь эзар сом пайда баьб. Планови накопленей боарам 1969 шера хиннячул 8,2 процент лакхбелар.

Планированеи экономически стимулированеи системагIа болх беча предприяте керттера хьоккхам ба реализаци яь продукци. Арахеца продукци дикагIа ме хул дикагIа дIайодилга ховш ма дий из. Цудухьа тега тайп-тайпара барзкъаш цхьаккха сахкат доацаш хилийтара тIагIертта къовсам лоаттабу объединене ерригача цехий, участкай болхлоша. БIаьш болхлой ба цига саратовски методах болх я беш. тIахьожама технически отдела болхлой тIахьожам боацаш продукци арахецаш. ХIанз объединене коллективо арахеца дукхагIйола продукци цхьоалагIчен лакхерчен сортагIа дIайода 1969 шера хиннячул дикка кIезигIъелар соахк брак, нагахьа мара каьхат данзар арахеца продукци во я аьнна. Из болх кхы а тоабара хIара кIиран цкъа продукце дикала ди хул объединене. Цига дакъа лоацаш хул цехий керттера специалисташ, новатораш, сахкат доацаш барзкъаш тегаш бола мастераш. КIирагIа карагIдийна дикадараш, нийсдена кхоачамбоацараш дувц цига, арахеца продукци дикагIа хилийтара чакхъяха еза мероприятеш белгалйоах. Белгалъяьнна дика къахьегаш я укхаза Ковалева Антонина Ильична керте латтача № 2 йолча цеха коллектив. Товарни продукци арахецара укх шера январь бетта план кхоачашъяьй цеха хIамаш тегараша хIанзлехьа. Цун керттера бахьан да цеха коллектива къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар. Хьалха цига арахецаш хиннача кхалнаьха кочамашта метта цига соахк тега йолайир тайп-тайпарча кIадаех йола кочамаш, халаташ. Цунца ювзаенна дукха халонаш нийсъелар цеха болхлошта. Цхьабакъда, хьалхашка лаьтта декхараш дар арахеца продукци шозза дукхагIа хилийта езаш. Цудухьа хIара болхлочо ший къахьегама овсарле лакхъе езар. Из декхар толамца кхоачашдир. Хьалхарчул дукхагIа продукци арахец цеха коллективо хIанз. Цу цеха коллективал дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш я Тисенко Лидия Ивановна, Белоцерковец Зоя керте латтача цехий коллективаш. Дукха хIама ца эшшаш январь бетта план кхоачашъяьй цар а. Объединене хIамаш тегарашта юкъе хьинаре къахьегарца сий даьннад Р. И. Жильцовай, А. Я. Бурцевой, Л. Лузиковай, Ш. Яндиевай, кхычар. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130—140 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

Доазол дехьара

АЬТТЕХЬАРЧА НИЗАШТА ТЕХА ХIАМА

ДЕЛИ, 12 январь. (ТАСС). Инде президента В. Гире кулг яздаьд Ориссера законодательни собрани дIаяккхарахи цу штате президентски доал оттадарахи долча указа. ПТИ агентства беча хоамагIа, из указ тIаннйцад Орисса губернатора Ш. Ансаре рекомендацешка хьежача центральни правительства яьча решенега хьежжа.

Губернатора ший рекомендацеш бакъъю «отставке яхача Сингх Део керте лаьттача правительствана меттел альтернативни правительство хьаяра торонаш «Iомаянза ярг ца хиларна.

Ховш ма дарра, «сватантра»яхача буржуазно - помещикий парти керте лаьттача аьттехьарча партей правительственни коалице чакхбаьхар халкъа духьалара кикъ ба. Законодательни собранерча дукхагIа йолча моттигех ьынна Сингх Део аьттехьара коалиционни правительство дIаялар. Ориссе президентски доал оттадар — аьттехьарчен реакционни партей альянса хIама тохар санна лоархIаш да.

КИТАЙ: ВСНП СЕССЕНА КИЙЧО ЯР

«Женьминь жи бао» яхача газета баьча хоамагIа, укх шера КНР-н гулъе лерхI халкъа викалий Ерригкитайски собране (ВСНП) сесси. Сесси гулъергйола белгалара ха чIоаггIа къайлагIа лоаттаеш яле а. Китае баьхка Пекине болча кхыча мехкашкарча эмбоахараша юкъера даккхац из укх январь бетта я гулъе тарлуш хилар.

1954 шерарча конституцега хьежжа КНР лакхера законодательни орган йола ВСНП эггара тIехьагIа ший ерригача составаца ялх шу хьалхагIа гулъеннаяр 1964 шера декабре — 1965 шера январе. 1968 шеррехье а чакхъяьннай ВСНП депутатий мандатий диъ шера ха. Собране председатель, маршал Чжу Дэ, «культурни революци» дIайолаеннача юххье а тIехьа хьаккхайкаваьвар «харцахьваьнпар», «тIема аьлинг» ва аьна. Китайски политически сцена тIара лар йоацаш дIабаьннаб ВСНП-ага гIолларча пун 18 заместителах дукха бараш, ВСНП депутатех тоъал доккха дакъа, нагахьа санна доккхагIдар деце а.

ХIанз, Пекинера ухача хоамегIа, ВСНП юхадийнъе дага ба китайски кулгалхой «культурни революци» бахьан долаш мехка хинна хувцамаш цун цIерагIа къоабалдар духьа. Пачхаьалкхенна керда керте оттаргвар хьакхайкаве мег сессе. (КНР председатель Лю Шао-ци, ховш маларра, «культурни революци» йолча хана «керттерча ревизионистех» цаI ва аьнна хьакхайкаваь а ма дарра аьлча 1966 шера ший поста тIара дIаваьккха а вар. Пачхаьалкхен совета керда членаш сессе чIоагIбергба, аьнна хеташ да.

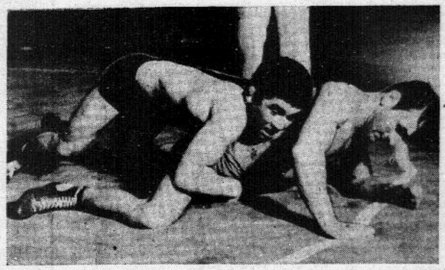
(ТАСС).

КЕРДА ЗУЛАМ ДА КИЙЧДЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 12 январь. (ТАСС). Къулбехьен Вьетнама халкъа духьала керда зулам кийчдеш ба американски интервенташи пар марионеткаши. «Нью - Йорк таймс» яхача газета сайгонски корреспондента хоам баьб Къулбехьен Вьетнама къилбаседехьарча районашка баха нах цхьатарра къулбехьарча районашка баха хьабоалабарах йолча плана хьакъехьа. ХIанз Сайгоне оттаяь яьнача цу плана тIа лаьрхIад массехк миллион бола къулбехьенвьетнамски гражданаш шин-кхаь шера низагIа кхычахьа баха дIабугилга. Царех дуккха бараш шоай хана концентрационни лагерашка чубехка хиннаб американски бIуво къулбехьенвьетнамски патриоташта духьала къиза карательни операцеш чакхйоахача хана. ХIанз царна наьха болча мехка баха бахаьза ца боалаш ба уж нах, цига дарегIа низ хургба царех къулбехьенвьетнамски лаьттай даьшта.

Къулбехьен Вьетнама деча американски «новкъостала» чотах финансировани а еш кхычахьа баха дIабохийташ бола нах дIаахийта болаберiба шера керте екъатIча хана. Хетачох, хьалхарча ялх бетта баха дIабохийтаргба 200 эзар гаргга нах. Кхычаха баха нах дIабахийтара операцена кулгалде хьожаваьв» пачхаьалкхен министр» Фан Куанг Дан.

ЯХЬАШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

Укх тIеххьарча хана чIоагIа дегIаенай вай республика кIалтохаргах летарий спортивни школа. Из цIаьхха а хьахьекхар самардийнахь «Красный молот» завода культура Двореце чакхъяьннача Къулбехьен Россе хьалхара моттиг яккхара классически стилах кIалтохаргах летарий яхьаша.

Вай командацарча геттара дай дегI дола спортсмен О. Власов котваьлар спорта мастер волча Ростоверча А. Жуковал, цхьоалагIа разряд йолча Ставрополерча Н. Узденовал, хIаьта баллаех ийшар 1970 шерарча РСФСР чемпионал Н. Панов. ТIехдика толам баьккхар дай дегI долча Нельсон Давидяна. Из баллаех котваьлар спорта мастераш болча Ростоверчеи Краснодарерчеи спортсменел А. Харахашянали В. Узуновали. Иштта дика чакхъяьхар яхьаш вай спортсмена Г. Карагеура а. Цо котало яьккхар А. Архестовгара, хIаьта В. Алшагировца цхьаккха а кот ца воалаш летар (шаккха а Кабардино - Балкарера ва). Цкъа кот а ваьлар, хIаьта цкъа цхьаккха кот ца воалаш летар вай республика спортсмен Н. Еларионов. Цунца латаш бар Г. Гаджаеви (Дагестан) Харахашяни (Ростов). Цу тайппара толам баьккхар А. Приймакова а. Калмыкерча спортсменашца В. Кутькоца латаш котваьлар из, Кабардино - Балкарерча А. Гедуевца цхьаккха а кот ца воалаш летар.

В. Довгалюк-кIалтехар г. Орелерча Н. Абакулова, Ю. Калатайнов цхьаккха а кот ца воалаш летар В. Криволаповца (Къилбаседа ХIирийче).

ТIеххьара круг чакхъяьнначул тIехьагIа торжественни парад хилар, хьалхара моттигаш яьхараш та совгIаташ тийлар. Зачете хьалхара моттиг яьккхар Ростовски областа команда. ШоллагIа моттиг яьккхар Краснодарски края команда. ХIаьта кхоалагIа моттиг — вай республике кIалтохаргах летараша. Цу командаша бокъо яьккхай Ростове хургйолча РСФСР пхелагIча финальни спартакиаде дакъа лаца.

Командни яхьашка толам баьккхарал совгIа личны яхьашка а котало яьккхар вай дикагIа болча спортсменаша. Чемпиона цIераш яьхар Н. Давидянен Р. Карагеурен, хIаьта призовой моттигаш О. Власова, Н. Еларинова, А. Приймакова яьхар. Чемпионий цIераш яьхар иштта Т. Трофимукен Н. Пановен (Краснорадски край), В. Рудака, Н. Яковенско, И. Кочергина, Э. Коваленко, (г. Ростов) В. Мамаева (Къилбаседа ХIийрийче.

Цу тайпара толамаш даха атта дацар мехкашта юкъерча спорта шиъ мастер, цхьа заслуженни мастер спорта 46 мастер юкъе а волаш хиннача яхьашка.

СУРТА ТIА: Н. Давидян кIалтохаргах латаш хинна момент.

С. Хакиева сурт.

ФИНАЛ ГАРГАГIЕРТАЙ

Вай городерча шахматни клубе «Труд» яхача ДСО хьалхара моттиг яккхара шахматех ловзаш цхьаькха а тур хилар.

Туре теркам тIаозаш яр лидера В. Беловен мастералла кандидат волча В. Демушкинен ловзаяь парти. Демушкина атака яр духьа пешка а кхы цхьаькха фигура а дIалу. Цхьабакъда Белова чIоагIа духьале а яь: чоалханерча хьалагI кIалхарвоал. Цул тIехьагIа лидер юхатIехьашкавоалл.

ХIанз финальни тура хьалхара хьалаш: В. Беловен Х. Ведзижеваи 11-нех 7 очко я, А. Хасанова 5,5 очкои цхьаькха ловзае езаш партии я, В. Демушкина 6,5 очко, Алимова 6 очко.

В. ЛАНСКОЙ,
республикански категоре судья.

ОБЩЕСТВЕННИ СОВЕТА НИЗАЦА

Шаьла района культура учреждденешка 1970 шера баьча балха творчески отчеташ еш латт.

Укх деношка культура Цlен керда общественни Совет а хоржаш цу тайппара отчет хилар Курчалоевски культура ЦIагIа.

Совета юкъе бахар: райбольница лор М. Кадиев, юкъерча школа завуч С. Магомадова, Ленина цIерагIча колхозя керттера агроном С. Умханов, МРО керттера инженер н. Тамгаев, Курчалоевски женсовета председатела заместитель Сосламбикова, кхыбараш.

КПСС XXIV-ча съезда сийнна декхараш тIанийцар кердача составо. Бахача наха массехк лекцийи доклади еша, художественни самодеятельноста болх тоабе, Курчалоевски культура ЦIагIа юртбоахам кердача опыта кабинет хьаелла, юрта библиотека книжкаш дешараш дукхагIа хилийта а дешарий конференцеш еча гIо де а.

Комсомольски организацешца цхьана «Съездагара съездага» яха лектори вIашагIйолла лаьрхIад Совета членаша.

Съезда хьалхарча хана, съездо болх беча деношка юртахошта съезда материалаш ешаргья, Курчалоевски колхозен юрта культура ЦIагIен «Тха къахьегам съезда хетабаьб» яха къахьегама листокаш арахецаргья, культура Шен художественни самодеятельноста, агитбригадаша юртхошта хьалкхашка тематически выступленеш ергъя.

Творчески отчет чакхйоаллаш гулбеннараштa культура ЦIен художественни самодеятельносто концерт оттаду.

С. ЯКУБОВ,
Шаьла района культура отдела инспектор.

Турпал-городе яь экскурси

Виъ бIаь гаргга саг чувоагIаш йоккха я «Горплодоовощторга» профсоюзни организаши. Профсоюза члений хьашташ Iалашдара йоккха терко ю местни комитето, къаьстта укх тIехьарча цхьан — шин шера. Цун инициативах Баку, Ереване, Тбилисе, Баксан-Домбай яхача маршрутах экскурсешка ийхай тха коллектив. Дукха бIаргадейна, вежарашха йолча республикай къаман истори дайза салеIа цIаихад.

Укх деношка кхаь ден йолча экскурсе турпал — городе Волгограде яха хилар тха группа. Экскурсионно - туристически станце дукхха ха йоаццаш хоам баь ма хилар 30 процент дарегIа ийцар оаха самолета билеташ, Волгограде дIакхаьчача гостиницаш, экскурсовод хьалхагIе кийчваь вар.

ЦIи хезача Мамаева кургане, Х. Нурадилова каша зерат дир, иштта турпалий аллее, Волжски ГРЭС-е, тIема шерашка танкашта ремонт еш хиннача Волгоградски тракторни заводе, кхычахь дукха бIаргадейра. Сурташ даьхийтар.

ВIалла, саг мел вах, диццала ийш йоаца сурташ бIаргадейна, Даьхен Сийлахь-боккхача тIема турпалий керда пIераш ейза, экскурсена чIоагIа раьза хинна цIадаьхкар тхо.

Н. АЙЗЕТОВА,
«Горплодоовощторга» йоккхагIйола бухгалтер.

КУСТОВОЙ СЕМИНАР

Укх деношка МалгIабика районе агитаторийи политинформаторийи кустовой семинараш хилар. Семинарий керттера темя: КПСС ЦК декабрьски (1970 ш.) итогаш, цу Пленума материалашта пропаганда яра агитаторийи политинформаторийи декхараш, КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъабахара кийчо яр».

Семинараш дIахьоча дакъа лаьцар МалгIабика парте горкома секретара Iд. Барахоева, пропагандаи агитацеи заведующе заместитела Н. Бойкос.

Я. УЗИЕВ,
МалгIабика парте горкома инструктор.

Бераштa тамашийна дуне хьаделл фаьлгаша. Цо уж Iомаду водари дикадари къоастаде, Iомаду хьаькъал долаш, низ болаш, майра хила.

Сакъердаме занятеш дукха я берий Будапешта 19-ча районерча кердача детсаде. Цар сурташ дехк, иллеш доах, ловзараш ду. Цхьабакъда, хIа аьнна шоай массазара ха хьатIаотташехьа, паргIатта кIувса тIа Iо а хайше, цу сахьате гIар а южайий, цхьан хIамангa сатувсаш воспитательницагахьа бIаргаш локх бераша, ХIанз дIаболалургба фаьлг...

МТИ—ТАСС сурт.

ЦА ВОАЛАШ ЛАТАР А ДОВ ДАР А

Лоравалар духьа духьалъоттара бокъо чIоагIъяьй «ССР Союзеи союзни республикайи уголовни законодательства Лардий» 13 статья тIеи РСФСР уголовни кодекса 13 статья тIеи. Цига дIаяздаьд: «Зулам лархIац обществана кхераме волча саго тIабенача низах пачхаьалкхен хьашташ, общественни хьашташ духьалъэттачун е кхыча сага бокъонаш е дегI кIалхардоахача хана низ беш волчоа эйп дара наькъаца даьча довнах, нагахьа санна лоравалара кхоачам беш хинначул из тIехдаьккхадеце.

Масала: Бийсанна баьдеча улицагIа йоIа тIаккхийтав цхьа гражданин, цун пхьарсагIара сахьат а даьккха, из лаьтта йожае гIийотав. Ше цо йожаеча хана йоIа аьттув баьннаб пкаша кисара, авторучка хьал а баьккха, из зуламхочоа бIарга чу Iотта а зуламхочун дIахора гIулакхаш юхатоха а.

ЙоIо цунна доккха эйп даьдале а, ший дегI кIалхардаккханза ца йоалаш, бокъонагIа даьд, хIаьта тIехьагIа зуламхо, бIарг боацаш висарал совгIа, ше саг вовхарахи цунна низ барахи уголовни бехктокхаме оза везаш а ва.

Законо лоравала бокъо лу сага, цунна шийна е цун бокъонна кхерам тIабессача хана меттел, пачхаьалкхен хьашташ, общественни хьашташ кIалхардоахача а хIаьта иштта зуламхочунгахьара тIабессача кхерамах а кхы саг е цун бокъонаш кIалхарйоахача а хана.

Масала: Тика лораеш хиннача хьахочо детта цIогIа хеза ведда цунна дIатIаьахав гаьна воаццаш шоай наькъа водаш хинна ши гражданин. Царна бIаргаьайнав будкана юххе вийхка лаьтта улпа хьахо, бохабаь тика наIарах баьлла чIега, тика чура товараш хьаара а доахаш, юстаро латтача машина дIатIаккхухьаш ваьлла кхо къу. «Фуд укхаза хиннар?» аьнна хьатIабаьхкараша хаттар деш шехьа а, царна тIа а беттабенна лата болабеннаб къуй. Из дов хиннача метте къуйх цхьаннена лергвола чов яьй, хIаьта вож шиъ ведда дIаваха. Цига тIаккхаьчача шин гражданино даьр шоай бокъо яр да, шоай дегIамаш кIалхердахар духьа даьд. Цудухьа, зуламхоех цхьаннена лергволаш чов яьяле а, ераш уголовни бехктокхаме оза багIац.

Кхыметел зуламхо эйп воаккхаш лоравалар духьа духьалъоттара бокъо еннай советски наха цар новкъосташха шоайла вIаши новкъостал дергдолча уйланца кхетам балар а вай законаш телхедерашца, пачхаьалкхени общественнии доалахье лечкъаерашца машар ца хилийтар а духьа.

ЮРИДИЧЕСКИ КОНСУЛЬТАЦИ

Зулам юхатохараи зуламхо лацаран гражданаша даьр, «Хулиганство пелаяра хьалхара бехктокхам чIогIбара хьакъехьа» 1966 шера 26 июле СССР Лакхехьарча Совето арадаьккхача Указа тIама аллара, «бокъонагIа даь да, уголовни е кхы тайпа бехк бе боагIаш дац, нагахь санна цо кхыметтел зуламхочоа чов яьяле а, хIаьта цунна дарба а цун ший чотах де доагIа».

Цхьабараашта харцахьа хет, кхывар качвенача сага лаьрххIа юхадухьалъотта бокъо яц, нагахь санна ведда кIалхарвала, гражданашкара, Iаьдала органашкара новкъостал деха, е зуламхочоа чIоагIа духьала оттаргвоаца кхы тайпа наькъаш лаха йиш йолаш из вале, аьнна.

Ишта хетар, 1969 шера 4 декабре СССР Лакхехьарча суда пленумо белгал ма даккхара, «советски морала принципаштеи социалистически правосознаненеи мегаш дац».

Лоравалар духьа духьалъоттилга лархIа йиш йолаш дац зуламхо юхатеха а ваьнна, лоравалара хIанз данза ца доалаш дола хIама ца дисачул тIехьагIа саго зуламхочоа даь дов.

Масала: Ведда дIаводаш вола зуламхо хьалаьцав, из юхадухьале е низ боацача ваьккхав, хIаьта а лаьцачул тIехьагIа цунна дов ду, дегIа эйп а деш. Цунах нийсхал яккхар духьа даь зулам лоархI законо.

Иштта мара лоравалар духьа духьалъоттилга лархIа йиш йолаш дац зуламхочох имуществo лорая а е нийсъеннача моттигига диллача а юкъеяха гIулакх доацаш йола средстваши методаши юкъеяхара наькъаца зуламхо лозавар.

Масала: Сомий беша даьна бIаргадайнад шоай беша чу а. даьнна, Iажаш боахаш доакха бераш, тIаккха цо дIачуваха шопгоара топ хьа а йица, тIахьожаяь техей царна, хIаьта из кхийтта цаI хала чов а хинна вежав.

Иштта моттиг нийсъеннача хана беша дас даьр сов тIехдаьккха да, хIана аьлча селлара зулам дилла доккха зе хургдолаш моттиг яц из.

Зуламхочох лоравалаьза ца воалгш лоралуча хана цо хьадаьр морг цунна юха де яхац законо. Хьалетачох юха латачо е укхан гадоаккхачо цунна даь эйп укханна зуламхочо хьаде тарлуш хинначул доккхагIа а чIоагIагIа а хила тарлу. Даь а де лаьрхIа а хинна зулам юхатохаш даьча гIулакхо хьалетар наьха санна чIоагIа лозаваьвале, цунах нийсхал сов тIехьяккхар лархIа йиш йолаш да.

Цу тайпара соцем беш хилча гIулакх катехха, форманна а ца къоастадеш, цига этта хинна хьал, кхерам мел боккхен чIоагIен хиннаб, тIабена низи герзи малагIа тайпа хиннади лоралуш волчун юха духьалъоттара низи тороя мел йоккха хиннайи теркал а деш къоастаде деза.

А. БИРЮКОВ, юрист.

КЕРДАЧА ПРОГРАММАГIА

Эггара бе - башха яц аьнна хеташ йола материал дешархошта сакъердамегIа хургйолаш хьехалга мишта вIаштIехьдоаккхаргда? Из хьехархочох шийх тийша да. ЦунагIа тийша да бера самодеятельность эргаяккхар, цун уйла алсамъяккхар. Цу тайпара шоай болх вIаштIехьбаккхара къахьегаш ба г. Грозне цхьайтталагIча школа юххьанцарча классий хьехархой. Царна юкъе а дикагIа бу ший болх Апроскина Лидия Васильевнас.

— Сай цхьоалагIча класса хьехархой кердачунна уйла тIаяха, цунца сакъердалуш хилча, —йоах Лидия Васильевнас, — из да са иразю Дукхахча шерашка школе болх беш Iоаьча опыто хьахьекхад дешарцара берий безам школе а школел арахьа а къахьегарца керттерча даькъе коллективно къахьегарца, хьахулилга.

Цун гIулакхаш а ше дувцар сан на хилар хоалу цун урокашка хинначоа. ЦхьоалагIча «А» классе урок я. Яз ца деча хана, бераша бIарг тIера баккхац хьехархочоа. ХIара цун дош, хIара хаттар кхетаду дешархошв. Нийса а чулоацам болаш а да Барахоева Зинас, Ахаев Руслана. кхычар тела жопаш. Цох хов кердача программагIа дешача берий знанеш программага хьежжа кIоарга йолга. Задачаш, примераш лоархIаш паргIатта пайда эц бераша алапий символиках.

Дика вIаштIехьдоал опыт йолча хьехархочун урокацара берий безам лаьгI ца балийта а.

— Керттердар да, — дувц Лидия Васильевнас, — урок чакхъялалца бераш кIаьд ца далийтар. Мишта де деза из? Психологаша яххача тайпара, бераш кIаьдденнача хана хувца беза берашца бу болх. Цудухьа учебникаш тIара задачаш эргадоахаш хувц оаха, вайна гонахьарча вахара сурташ юкъе а кхухьаш уттаду задачаш. Цох хулар фуд? Из да берий урокашцара безам ца бовр, хIаьта цIагIа дукха багIа безаргбац цар учебникаш тIа.

Кердача программагIа хьеха школа яьннаяр аьнна, къаьна практика дIакхосса йиш яц маяра. ХIаьта цох вайна хов цкъа Iоамадаьр кердадаккхар мел лоархIам болаш да. Дош латт кердача програмагIа дешача берий цкъа Iоамадаьр кердаккха ха юсаш ца хиларах. ХIара урокагIа керда материал хьеха езаш хул царна. Долче, керда материал бераша дика йовзе а, из керда йоаккхаш ца хилча бераштa йицлу из. Из да аьнна хет Лидия Васильевнайна кердача программа керттера кхоачамбоацар.

Шеко яц, кердача программах дешача берий хьаькъала торонаш чIоагIагIа алсамйоалаш хиларах. Бакъда, моллагIа дIадоладьча кердача гIулакхаца санна, къаьсткъаьста кхоачамбоацараш долаш я из. Дош латт дIахо йодача хана уж кхоачамбоацараш гуча а доахаш, уж дIадахара хаддаьза болх барах.

Дукхха да вай республика просвещене Министерствагара эшаш а. Министерства массехк методически разработка еннай кердача программага яьнача юххьанцарча классий хьехархошта. Цхьабакъда, кхоачам хилла наглядность йолаш яц урокаш. Аля деза цхьайтталагIча школа хьехархоша пайда ийбеш йола еррига гойтара пособеш хьехархоша шоаш хьаяь хилар. Ватмана йоккхача каьхата листаш тIа да букварь, къамаьл шаьрдара таблицаш, дагахьа лоархIа задачаш, кхыдараш.

Кердача программагIа дешаш долча берий хьехархоша иштта чIоагIа йоакхо еш хиларо торо хилийтай цхьоалагIча класса беррига дешархой хьалхарча шин четвертах дешарах ца кхетараш юкъебоацаш чакхбаха.

Цхьаькха а да ала безам болаш. Хьехархошта хетачох, «Звездочка», «Родное слово» яха учебникаш хала ма деззара дика дац. Фуд уж дика ца хилар? Букварагара учебникашка далар сов цIаьхха хиннал. Буквара тIа — доккхий алапаш, кхетадеш дола дешаш, кагий предложенеш. Учебникаш тIа кагий шрифт, йоккхий предложенеш. Из доккха кхоачамбоцар да, къаьстта кердача программагIа дешара кийчо йоацача берашка хьежача. ХIаьта цу тайпара бераш дукха да. Цудухьа, тхона хетачох, кIезиг-дукха хувцамаш юкъедахьа дезаргда программана а учебникашта а. Цу гIулакхаша торо хулийтаргья керда дIадоладаь гIулакх дикагIа вакхдаккха.

В. ИГНАТЕНКО.
хьехархо.

Пайдане кердадар

КПСС XXIV-ча съезда накъайолаш производственни процессаш эргайоахаш къахьег Грозненски № 2 йолча «Автоспецоборудоване» завода коллективо.

Автомобилашта, цар кабинашта, капитальни ремонт еш пайда эцара шоай производствана юкъе электросчетни сварка йихьай болхлоша.

Из кердадар балха юкъе доаладаро торо хилийтай цехера санитарни хьалаш лакхде, кIезигагIа хул кIура, лакхъеннай къахьегама овсарле, керттерадар — сваркай дикал лакхъеннай.

Цу тайпара сварка еш болх беьннача коллективо 1970 шера паччахьалкхенна эзар гаргга сом пайда баьб.

ХIанз керда продукци арахеца кийчлуш я завод. Из легковойи грузовойи автомобилашта технически гIулакх дара тайп-тайпара низ бола подъемникаш я.

И. МАЙТАК.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозней морхаш я йолаш, юкъ-юкъе лов а делхаш, къилбаседа - малхбоалехьара гIаьххьача боараме, цкъаза чIоаггIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 2—7, Грозне 4—6 градус шелал йолаш хила а тарлу. ДIахорча ший дени шин буса морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, лоалама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура буьсашка 6—11, деношка 1—6 градус шелал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хьажа, ладувгIа

14 январь

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Дешархошта фильм. 18.20 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.45 — Юрта боахама знаней школа. Баьцаараш леладеча керда дар. 19.00 — Документальни фильм. 19.10 — Коммунисташ хьалха ба Парте сунженский райкома секретара Котиев выступлене (гIалгIай меттала). 19.25 — «Вовзалаш Тимергаев СаIид» яха киноочерк (нохчий меттала доакх). 19.35 — «КПСС XXIV-ча съезда накъа долхаш. Коллектива хьалхара гIанаш. 20.00 — Шоана бераш. 20.10 — Дунен халкъашта юкъере обозрени. 20.25 — Передачай программа. 20.30 — Фигурни солозаш хахкара СССР-а чемпионат. МаIа нах. Ший лоIамах йола программа. Ригера передача. 21.50 — «Со хоза саг хиина яц» яха художественни фильм.

РАДИО

6.30 — Лирически иллей концерт (гIалгIай меттал). 6.50 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — «Ашарех къамаьл дергда вай» яха музыкальни передача 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — «СибрегIа Iовнхьа волаш» яха беседа (гIалгIай меттала). 16.35 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш . (гIалгIай меттала). 17.15 — Юртара совета балха денош (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала) 18.00 — Ашараш. 18.10 — Юртара вахар (нохчий меттала).

15 январь

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала) 18.25 — Хоамаш реклама. 18.30 — КПСС XXIV-ча съезда хетаяь республикай фестиваль. Латвийски ССР. Ригера передача. 20.00 — «Ха». Информационни программа. 20.20 — Фигурни солозаш хахкара йола чемпионат. Спортивни хьалхараш. Ший лоIамах йола программа. Ригера передача. 21.30 — Передачай программа. 21.35 — «Осенние свадьбы» яха художественни фильм.

РАДИО

6.30 — Концерт (нохчий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленина некъ» газета обзор. 8.30 — «КПСС XXIV-ча съезда накъа долхаш. Коммунисташ къахьегама вахте (нохчий меттала). 8.45 — «Коммунист — халкъо хержар» яха очерк (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.15 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Ашараш. 18.10 — Юрта илли (эрсий меттала).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05010. Заказ № 465.